

**14. Uluslararası Dil, Kùltür ve Edebiyat
Araştırmaları Kongresi Özet Metinleri**

29-31 Ekim 2021 / Antalya

**Book of Abstracts 14th International Language,
Literature and Cultural Studies Congress**

29-31 October 2021 / Antalya

Editör

Prof. Dr. Yakup Civelek

Sözlü Sunumlar

Recent Academic Studies - 2021 - Rize

ISBN: 978-605-74034-3-8

Yayımlanma tarihi: 30.09.2021

14. Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Araştırmaları Kongresi Özet Metinleri

Editörler: Prof. Dr. Yakup Civelek

Yayıncılık Sertifika No: 49062

Genel Yayın Yönetmeni: Hasan BASKIN

Kapak Resmi: Photo by mostafa meraji on Unsplash

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

1. Basım, Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

210 x 297 mm

Kaynakça var, dizin yok.

ISBN 978-605-74034-3-8

1. Dil 2. Kültür 3. Edebiyat

PDF yayın

Yayımlanma adresi: <https://dekak.org/tr/>

Recent Academic Studies

Yeni Pazar Mh. Ali Okumuş Cad. Mevlana Sitesi A Blok – Çayeli / Rize

Kongre Onursal Başkanları

Prof. Dr. İbrahim Özcoşar - Mardin Artuklu Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Aqeel Yahya Alaraji - University of Al-Hamdaniya Rektörü

Düzenleme Kurulu

Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Yakup Civelek - Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Düzenleme Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Hatem Fahad Hno - University of Mosul (Irak)

Doç. Dr. Mahmud Kaddum - Bartın Üniversitesi

Doç. Dr. Nuh Doğan - Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Asad Layek - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Dr. Said Assil -Regional Center for Education and Training Professions -

Fas Dr. Sid Ahmed Soufiane - Annaba University (Algeria)

Bilim ve Değerlendirme Kurulu

Prof. Dr. Abdelbasetahmed Marashdeh - Al Al-Bayt University - Jordan

Prof. Dr. Abed Elrahim Azzam Marashdeh - Ajloun National University - Jordan

Prof. Dr. Adem İşcan - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Prof. Dr. Betka Salim Muhamed - Khider University - Algeria

Prof. Dr. Kadid Dieb - Université Freres Mentouri Constantine Algeria - Algeria

Prof. Dr. Munise Aksöz - Çukurova Üniversitesi

Prof. Dr. Tahir Balcı - Çukurova Üniversitesi

Prof. Dr. Yusuf Tepeli - Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Ayşegül Koyuncu Okca - Pamukkale Üniversitesi

Doç. Dr. Muhammed Ali Yıldız - Bartın Üniversitesi

Doç. Dr. Vesile Albayrak Sak - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Doç. Dr. N. Nihal İnce - Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Nuh Doğan - Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Abdelhak Bzioui - Université Hassan 1er- Settat - Morocco

Dr. Abderrahim Rachdi - Mohammed V University - Morocco
Dr. Adil Ismail Hassan - University of Tikrit - Iraq
Dr. Ahu Cavlazoğlu Davulcu - Selçuk Üniversitesi
Dr. Aıntha Abbas Ealiwi - University of Baghdad - Iraq
Dr. Al Mouatamid El Kharraz - Mohamad V University - Morocco
Dr. Bader Bin Salim Bin Jamil Al-Sinani - University of Technology and Applied Sciences - Al Rustaq
Dr. Cavidan Çöltü İmren - Çukurova Üniversitesi
Dr. Evrim Kabukcu - Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Fatih Aydın - Düzce Üniversitesi
Dr. Fatimah Ali Weli - University of Samarra - Iraq
Dr. Furat Akdemir - Düzce Üniversitesi
Dr. Gehan M. Anwar Esmail - The Department of English October 6 University - Egypt
Dr. Khulood Hashim Juhi Alwaeli - University of Samarra - Iraq
Dr. Kıyasettin Arslan - Akdeniz Üniversitesi
Dr. Manel Bel Haiza Larribi - University of Gafsa - Tunisia
Dr. Mohammed Marzouq - Mohammed V University - Morocco
Dr. Najat Abdulrahman Hasan - University of Mosul - Iraq
Dr. Önder Saatçi - Isparta Üniversitesi
Dr. Sakina Zouaghi - Annaba University - Algeria
Dr. Selen Tekalp - Dicle Üniversitesi
Dr. Şeyda Öztürk - Akdeniz Üniversitesi
Dr. Şükrü Ayran - Bitlis Üniversitesi
Dr. Tacetdin Bıyık - İnönü Üniversitesi

Sekreteryaya

Öğrt. Gör. Sümeyye Genç
Ankara Üniversitesi

ÖN SÖZ

14. Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Araştırmaları Kongresi 29-31 Ekim 2021 tarihlerinde Antalya'da gerçekleşecektir. Bu kongre, Saygın Bilim Derneği'nin (Saybider) organizasyonunda ve Mardin Artuklu Üniversitesi ile University of Al-Hamdaniya'nın (Irak) ilmi desteği ile düzenlenmektedir. Kongreye 6 farklı ülkeden davetli konuşmacı davet edilmiştir. Aynı zamanda Türkçe, İngilizce ve Arapça duyurular yapılarak bilim insanlarına çağrıda bulunulmuştur. Bu çağrılar sonrasında 10 civarında ülkeden sözlü bildiri sunmak üzere bildiriler gelmiştir. Tüm bildiriler üç hakemin onayına sunulmuştur. Hakemlerin en az iki tanesinden olur alan bildiriler kabul edilmiştir. Aksi takdirde bir görüş bildirildiğinde ise bildiriler ret edilerek başvuruları iptal edilmiştir. Bu süreç içerisinde bildirilerin önemli bir kısmına hakemlerden düzeltme talebi gelmiştir. Hakemler tarafından talep edilen düzeltmelerin yapılıp yapılmadığı da özenle kontrol edilmiş ve düzeltilerden sonra kabul mektupları düzenlenerek yazarlarına gönderilmiştir.

Bu kitapta sadece Türk bilim insanlarınca sunulacak bildiri özetlerine yer verilmiştir. Yabancıların sunum başvuruları tam metinlerle toplanmıştır. Bu yüzden o metinler kongrenin Tam Metin kitabında yer alacaktır.

Kongrenin bilim insanları arasındaki iletişimi kuvvetlendirmesini, bilgi alışverişini arttırmasını, ortak çalışma zeminlerini oluşturmasını, milletimize, insanlığa ve bilgiyle amel edenlere faydalı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Yakup Civelek

Düzenleme Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

PİR MUHAMMED MEVLEVÎ VE HAZİNETÜ'L-EBRÂR İSİMLİ ESERİ	1
ÜMMÎ SİNÂN DİVANI'NDA PEYGAMBER TELAKKİSİ	3
TÜRKÇE MEVLİD YAZAN DİYARBAKIRLI DİVAN ŞAİRLERİ.....	4
NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN 1940'A KADAR YAZDIĞI HİKÂYELERDE MEKÂN	5
USÛLÎ'DE HZ. PEYGAMBER SEVGİSİ.....	6
DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'NİN PEYNİR KÜLTÜRÜ VE TÜRKÇE SÖZLÜK'TE PEYNİR	7
ABDULLAH İBN ABBAS'IN ARAP DİLİNİN LEKSİKOLOJİK GELİŞİMİNE KATKISI..	8
LÛGAT-İ ÇAĞATAY VE TÜRKÎ-İ OSMÂNÎ'DE GEÇEN BİR KELİME 'TEREG'	9
LÛGAT-İ ÇAĞATAY VE TÜRKÎ-İ OSMÂNÎ ADLI ESERDE GEÇEN 'CEVZ-İ BUBA' İFADESİ ÜZERİNE.....	10
DEVECİLİK KÜLTÜRÜ VE DEVE GÜREŞLERİ ÜZERİNE	11
DEVECİLİK KÜLTÜRÜ VE EL SANATLARI.....	12
SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA-YAŞATILMASINDA KADININ YERİ VE ÖNEMİ.....	13
BÂH-NÂME-İ PÂDİŞÂHÎ TERCÜMESİ'NDE TERKİPLER VE ADLANDIRMALAR.....	14
TÜRK EDEBİYATINDA MODERNİZMİN MELANKOLİK YAZARI: SELİM İLERİ	15
EDEBİYAT, ŞEHİR VE MEKÂN; EDEBİ MEKÂNA YOLCULUK.....	16
ÇİNLİ YAZAR ZHANG AILING'İN "GENGYIJI" ESERİ ÜZERİNDEN ÇİN KIYAFETLERİ VE MODERNLEŞME	18
ÇAĞDAŞ RUS SÖZLÜKBİLİMCİ: V. V. MORKOVKİN.....	19
MANZUM SÖZLÜKLER VE MANZÛME-I LUGAT-I YÛSUF.....	20
BULGARİSTAN TÜRK ŞAİRİ RECEP KÜPÇÜ'NÜN ŞİİRLERİNDEKİ METAFORLAR ÜZERİNE	21
SHADOW ARCHETYPE IN HANIF KUREISHI'S STORY CALLED TOUCHED	22
POPÜLER KÜLTÜR'DE PSÖDOBULBAR ETKİSİ: JOKER FILMİ'NİN PSIKOPATOLOJİK ÇÖZÜMLEMESİ	23
FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA'NIN VATAN GAZETESİNDEKİ AFORİZMALARINDA DÜŞÜNCE EVRENİ.....	24
BOSNA-HERSEK TUZLA KANTONU ARŞİVİNDE OSMANLI DÖNEMİNDEN KALMA TÜRKÇE KİTAPLAR ÜZERİNE	25
KIŞAŞÛ'L-ENBİYÂ'DA ANATOMİK DEYİM-FİİLLER	26
KIŞAŞÛ'L-ENBİYÂ'DA YÜKSEK SESLE İLİNTİLİ FİİLLER.....	27
THE CONCEPT OF WOMAN IN THE STORY CALLED AT HIRUHARAMAN	28
BURDUR'DAN GELENEKSEL BİR UYGULAMA: YÜNÜM BÖĞET	29
BURDUR'DA DOĞUM-DÜĞÜN-ÖLÜM BAĞLAMINDA YEMEK KÜLTÜRÜ	30
OSMANLI DÖNEMİ "ÂMİN ALAYI" NDA (BED'-İ BESMELE TÖRENİ) OKUNAN İLAHİLER	31

AKŞEMSEDDİN DİVANINDAN ÖRNEKLER -XVIII-.....	32
ZÜHT DÖNEMİNDE YAŞAMIŞ İKİ SUFİ VE ÖNCÜLÜK ETTİKLERİ EKOLLERİ	33
MUSTAFA KUTLU VE TASAVVUF ANLAYIŞI	34
KUR'AN-I KERİMDE KADER KAVRAMININ ANLAM ALANI KADER İNANCI	35

PİR MUHAMMED MEVLEVÎ VE HAZİNETÜ'L-EBRÂR İSİMLİ ESERİ¹

Öğr. Gör. Abdullah UÇAR

Aksaray Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-1391-8681

17. yüzyılda yaşamış olan, Mesnevî-yi Manevî şârihlerinden, eserindeki ismiyle Pîr Muhammed Mevlevî, mutasavvıflar arasında bilinen ismiyle Cân-ı Âlem, halk arasında bilinen ismiyle Şeyh Budak, literatürdeki ismiyle ise Pîr Muhammed Efendi hakkında detaylı bilgi yoktur. Ölüm ve doğum tarihleri kaynaklarda zikredilmemiştir. Hayatı ile ilgili kısıtlı bilgiler eserlerinin sonunda bulunun “temme” kısımlarından, diğer müellif ve şârihlerin eserlerinden edinilmektedir.

Eserinin “temme” kısmından anladığımız kadarıyla Pîr Muhammed Mevlevî Balıkesir’de doğmuştur ve İstanbul’da yaşamıştır.

Bursalı Mehmed Tahir’in Osmanlı Müellifleri adlı kitabına göre Pîr Muhammed Mevlevî, faziletli ve arif bir zat olup Mevlevîlerin ileri gelenlerindedir. Bu eserde Pîr Muhammed Mevlevî’nin Mesnevî’nin 4. cildini şerh ettiği bildirilmiştir. Her ne kadar eserde bu cildin Üsküdar’daki Selimiye (Pertev Paşa) Kütüphanesi’nde olduğu belirtilmişse de bu kütüphane kullanılamaz hâle geldiği için kitapları başka bir kütüphaneye nakledilmiştir. Eser şu an Süleymaniye Kütüphanesi’nde bulunmaktadır. Osmanlı Müellifleri’ne göre Pîr Muhammed Mevlevî, Mesnevî’nin inceliklerini Bursa’da Üftade hazretlerinden almıştır.

Hazînetü'l-Ebrâr’ın “temme” kısmındaki bilgiye göre eser, hicri 1026 senesinin başında muharrem ayının sonunda tamamlanmıştır. Bu tarih miladi olarak 1617 senesinin ocak veya şubat ayına tekabül etmektedir.

Hazînetü'l-Ebrâr, Mevlânâ’nın Mesnevî’sinin şerhine dairdir. Araştırmalarda bu eser için Mesnevî’nin ilk dört cildini içeren bir şerh olduğu belirtilmişse de son yapılan akademik çalışmalar Pîr Muhammed Mevlevî’nin Mesnevî’nin altı cildine de şerh yazdığını kanıtlamaktadır.

Hazînetü'l-Ebrâr’a ait kütüphanelerde 4 nüsha olduğundan bahsedilmektedir. Araştırmacılar nüshaların hangi cilt olduğu konusunda tereddüt etmişlerdir. Kaynaklarda Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi 33 numarada kayıtlı bir nüsha zikredilmektedir. Şerhü'l-Mesnevî adıyla kayıtlı ve başı eksik olan Mesnevî şerhi birinci cilde aittir. Nüsha 1646. beytin şerhi ile başlamakta ve birinci cildin son beytiyle bitmektedir. Nüshada, Mesnevî’nin birinci cildinin büyük bir kısmının şerhi bulunmaktadır. Pîr Muhammed, beyitleri bütün olarak değil mısra mısra şerh etmiştir. Bir diğer nüsha olan Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Koleksiyonu 179 numarada bulunan Pîr Mehmed Efendi ismine Hazînetü'l-Ebrâr adıyla kayıtlı olan eser ise Mesnevî’nin üçüncü cildine ait Farsça şerhtir. Eserin şârihi ve yazılış tarihiyle ilgili nüshanın başında ve sonunda herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

Tarafımızca yapılan katalog taramalarında Hazînetü'l-Ebrâr’a ait 2 nüsha tespit edilmiştir. Bu nüshaların ikisi de Mesnevî-yi Manevî’nin 4. cildine aittir. Nüshalardan biri Topkapı Sarayı Revan Köşkü R.440 numarada kayıtlıdır. Bu nüsha 318 varaktan oluşmaktadır, her sayfada 33 satır vardır ve ta’lik hat ile yazılmıştır. Diğer nüsha ise Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa

¹ Bu bildiri, yazarın, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapmakta olduğu “Pîr Muhammed Efendi, Hazînetü'l-Ebrâr, IV. Cilt” adlı doktora tezinden üretilmiştir.

Koleksiyonu 308 numarada kayıtlıdır. Bu nüsha 529 varaktan oluşmaktadır, her sayfada 31 satır vardır ve nesih hat ile yazılmıştır.

Doktora tezi kapsamında Hazînetü'l-Ebrâr'ın transkripsiyonlu metni hazırlanmış, edisyon kritik yapılarak detaylı bir incelemesi yazılmıştır. Bu bildiri ile Hazînetü'l-Ebrâr edebiyat dünyasına genel hatlarıyla tanıtılacaktır.

ÜMMÎ SİNÂN DİVANI'NDA PEYGAMBER TELAKKİSİ

Arş. Gör. Dr. Faruk SÖNMEZ

ORCID: 0000-0001-5336-5300

Türk İslâm Edebiyatı şairleri ve edipleri başta Kur'ân-ı Kerim ve Hz. Peygamberin sünneti olmak üzere İslâmî kültüre ait pek çok kaynaktan beslenmişlerdir. Şair ve edipler Kur'ân-ı Kerim ve hadis-i şeriflerin muhtevalarından ilham alarak farklı türde eserler meydana getirmişlerdir. Bu eserler içerisinde en mühim yeri Hz. Muhammed tutmaktadır. Hz. Peygamber gerek müstakil eser gerekse muhteva bakımından Türk İslâm Edebiyatında en çok konu edilen peygamberdir. Öyle ki sadece Hz. Peygamberi konu edinen “mevlid, hilye, siyer-i nebî, şemâil, mirâciyye, hicret-nâme, kırk hadis, yüz hadis vb.” pek çok tür vardır. Bu müstakil türler dışında, ayrıca şairlerin divanlarında münferit olarak Hz. Peygamberi konu alan şiirleri de mevcuttur. Hz. Muhammed'den sonra Klasik edebiyatımızda en çok bahsi geçen peygamber Hz. Yûsuf'tur. Kur'ân-ı Kerim'deki “Yûsuf Kıssa”sından ilham alınarak, edebiyatımızda çok sayıda “Yûsuf u Züleyhâ” mesnevileri kaleme alınmıştır. Türk İslâm Edebiyatında, Hz. Muhammed ile beraber ulu'l-azm peygamberler ve Kur'ân-ı Kerim'de isimleri zikredilen peygamberler başta olmak üzere çok sayıda peygambere yer verilmiştir. Peygamberler hayatları, mucizeleri ve bazı mizaç özellikleri ile İslâmî eserlere konu olmuşlardır. Peygamberler, İslâmî eserlerimizde daha çok Kur'ân-ı Kerim'deki kıssalarından ilham alınarak işlenmişlerdir. Müşahhas özellikleri şair ve ediplerce iktibas ve telmih yoluyla eserlerde işlenmiştir. Şiirlerinde peygamberlere sıkça yer veren şairlerden biri de 17. yüzyıl mutasavvıf şairlerinden Ümmî Sinân'dır. Çalışmamızda Ümmî Sinân'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra Divan'ında yer alan 200 şiirinden hareketle ihtiva edilen peygamberler incelenecektir. Bu peygamberler içerisinde en çok Hz. Muhammed'in şiirlere konu edildiği dikkat çekmiştir. Divanda isimleri geçen peygamberlerin kaç defa ve hangi cihetle konu edildikleri tespit edilerek, örneklerle tahlilleri yapılacaktır. Ümmî Sinân'ın dünya görüşü içerisinde peygamber tasavvuru, şiirlerine hangi maksatla aldığı ve nasıl kullandığı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk İslâm Edebiyatı, Ümmî Sinân, Peygamber Telakkisi, Şiir.

TÜRKÇE MEVLİD YAZAN DİYARBAKIRLI DİVAN ŞAİRLERİ

Arş. Gör. Dr. Faruk SÖNMEZ

ORCID: 0000- 0001-5336-5300

Sözlük anlamı “doğum”, “doğum yeri” ve “doğum zamanı” mânâlarına gelen mevlid kelimesi, edebî istilâh olarak Hz. Peygamber’in doğumu başta olmak üzere hayâtı, gazâları, mûcizeleri, ahlâkı ve vefâtını anlatan edebî eserlerin genel adıdır. Türk edebiyatında mevlid yazma geleneği XIV. yüzyılda Ahmedî’nin *Mevlid*’iyle başlayıp günümüze kadar gelmiştir. Bu uzun süre zarfında, her yüzyılda yazılmak suretiyle 150 civarında Türkçe mevlid tespit edilmiştir. XV. yüzyılda Süleymân Çelebi tarafından kaleme alınan *Vesîletü’n-necât*, İslamî Türk edebiyatında yazılmış ilk mevlid olmasa da en fazla rağbet gören eserdir. *Vesîletü’n-necât* Osmanlı coğrafyasında en çok okunan, taklit edilen ve çoğaltılan mevliddir. Süleymân Çelebi’nin eseri diğer şairler için kıtas kabul edilmiş, kendisine nazireler yazılmış ve başka dillere çevirileri yapılmıştır. Yaklaşık 600 yıllık mevlid yazma geleneğimizin yanında; kültürel anlamda da mevlidin toplumumuzdaki ehemmiyeti oldukça fazladır. Özellikle bestelenerek okunan mevlidler, önemli gün ve gecelerde halkımızın vazgeçilmez dinî ritüellerinden biridir. Osmanlı Devleti’nin en doğusundan Balkanlar’a kadar neredeyse her bölgede mevlidler kaleme alınmış ve mevlidhanlar tarafından okunmuştur. Millet olarak mevlide verdiğimiz bu ilgi yüzyıllar boyu devam edegelmiştir. Osmanlı Devleti’nin önemli ilim ve kültür merkezlerinden biri olan Diyarbakır’da da Türkçe, Arapça ve Kürtçe mevlidler yazılmıştır. Çalışmamızda Osmanlı Devleti döneminde Diyarbakırlı Divan şairleri tarafından sadece Türkçe yazılan mevlidler konu edilmiştir. Tespitlerimize göre Diyarbakır’da Osmanlı Devleti döneminde dört tane Türkçe mevlid kaleme alınmıştır. Bu bağlamda Diyarbakır’da mevlid yazma ve okuma geleneği ile şairlerin bu türe teveccühü değerlendirilecektir. Çalışmamıza konu olan Ahmedî Mürşidi h. 1174 (m. 1760-61), Diyarbakırlı Re’fet h. 1250 (m. 1834), Diyarbakırlı Kami h.1301 (m. 1884) ve Na’im Mehmed h. 1302 (m. 1884) hakkında bilgi verilerek mevlidleri incelenecektir. Söz konusu mevlidler kendi içinde mukayese edildikten sonra Türk mevlid geleneğindeki yerleri konumlandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk İslam Edebiyatı, Hz. Peygamber, Diyarbakırlı Şairler, Mevlid, Divan Şairi.

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN 1940'A KADAR YAZDIĞI HİKÂYELERDE MEKÂN

Öğr. Gör. Ömrüm İŞİKAY GÜRBÜZ

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0581-9686

Edebiyatın farklı tür ve alanlarında eser vermiş bir düşünce adamı olan Necip Fazıl'ın hikâyeleri, farklı düşüncelerin izdüşümü gibidir. Yazarın 1928-1940 aralığında kaleme aldığı hikâyeler, o dönemki kendi hayat serüveni gibi karanlık ve biraz da fantastiktir. Bu hikâyeler yayım tarihlerine göre şöyledir: 1928 yılında "Bir Yalnızlık Gecesinde Vehimleri", "Paradi", "Eski Elbiselerin Hafızası", "Sırtlan", "Ölü Saklayan Mezarıcı", "Hayalet", "Şehid", "Yılan Kalesindeki Hazine"; 1934 yılında "Zamanın Mimarisi", 1939'da "Yemin", "Rehinlik Maymun", "Matmazel Fofu" yayımlanmıştır. İlk hikâyesi olan "Bir Yalnızlık Gecesinde Vehimleri" hikâyesinde ölüm hakkındaki düşüncelerle ortaya çıkan vehim konu edilir. "Eski Elbiselerin Hafızası"nda eski elbiselerin durumu ve elbiselerin düşünceleri kişileştirilerek okuyucuya sunulur. Her birinin farklı bir yönü ve değeri olan bu hikâyelerde mekânın da önemli bir estetik algıya hizmet ettiği anlaşılmıştır.

Edebî eserde geçen mekân unsuru; genellikle zaman-olay-kahraman örgüsü üzerinden ele alınır. Anlatıcı, anlatının olanakları, olay örgüsü gibi yapılar, dikkate alınarak değişen ve gelişen hikâyede mekân, vazgeçilmez bir merkez eksen konumundadır. Çoğu araştırmacı mekânı, olayların geçtiği yer ya da olayı tamamlayan temel bir unsur olarak algılamakta ve öyle de yorumlamaktadır. Hâlbuki mekânın sadece olayın geçtiği 'yer' algısı çoktan geride kalmış, mekânın kurgu öğeleri arasındaki ilişkileri bir adım öne çıkarmıştır. Farklı bir bakış açısı sunan ve mekânın edebî eserlerdeki özelliklerinden yola çıkarak mekânı, psikolojik ve felsefik bir temelde anlatan Gaston Bachelard'ın Mekânın Poetikası adlı eseri, özellikle 'mutluluk mekânının' imgeleri incelenmekte ve aktarılmaktadır. Bu eserde yazar, edebî eseri mekânsal imgelerin uyandırdığı duygulanımlar boyutunda değerlendirmektedir. Bu çalışma, Necip Fazıl Kısakürek'in 1940'a kadar yazdığı hikâyelerde kullanılan mekânın kurgudaki kullanımı ve ferdi tamamlayışa ne kadar etki ettiği, gerçeklik algısında mekânın önemli olup olmadığı gibi sorulara cevap arama ve hikâyelerdeki mekânın poetikasını gösterme ve anlamlandırma amacı taşımaktadır. Yazarın 1940'a kadar yazdığı hikâyelerden amaca uygun olan hikâyeler seçilerek, hikâyelerdeki kurgular mekân poetikası bağlamında analiz edilecektir. Analiz sonucunda elde edilen verilerden hareketle sonuç oluşturulacaktır. Hafıza ve kimlik mekânı bir diğer deyişle bellek mekânı ve bu bellek mekânının uhrevî boyutu, psikolojik sığınak, korku odası gibi olgular gösterilmiş, açıklamalarda bulunulmuştur.

Necip Fazıl Kısakürek, Hikâye, Mekân, Gaston Bachelard

USÛLÎ'DE HZ. PEYGAMBER SEVGİSİ

Doç. Dr. Vesile ALBAYRAK SAK

Necmettin Erbakan Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-5343-1099

Vardar Yenicesi edebiyat ve kültür tarihimiz açısından önemli bir konuma sahip olma özelliği göstermektedir. XV. yüzyıl sonlarında Şeyh Abdullah İlâh-i Simavî'nin sağladığı tasavvufi atmosferde Yenice'de doğan, Gülşenilik, Mevlevilik, Bektaşilik tesiri altında kalan hatta Kalendarî ve Melami meşrep olan Usûlî, buradaki tasavvufi havanın özelliklerinden biri olarak aynı zamanda Alevi meşrep bir karakter taşımaktadır. Divanında yalnız Alevi şairlere has bir tür olan "Düvazdeh İmam" övgülerine rastlanan, Nesîmî'ye yazdığı tesdis ve tahmisleri ile edebiyatımızın en güçlü Seyyid Nesîmî muakkibi olduğunu gösteren Usûlî dolayısıyla Hurufîliğin de fikirlerini benimsediğinden biyografik kaynaklarca "Fazlullah-ı sâni ve sırr-ı Seyyid Nesîmî" olarak ifade edilmiş hatta sözleri ve hareketleri dalalet kabul edilmiştir.

Tasavvufi hayatı bizatihi yaşayan ve bunu şiirlerinde aksettiren şair, mürettep divan olma özelliği gösteren eserinde kimi zaman mütevası, kadere teslim olmuş hâliyle kimi zaman da rintçe bir eda ile coşkulu ve pervasız olarak karşımıza çıkar. Çok okunup beğenilmesini sağlayan şiirlerinden olan gazellerinde şeyhi İbrahim Gülşenî'ye ve âl-i abâyâ karşı duygularını zikretmesinin yanında Hz. Peygamber'e olan samimi hislerini de ifade eder.

Hz. Peygamber'e duyulan sevgiyi anlatmaya tercüman olan Kaside-i Bürde ve Kaside-i Bür'eler, Hz. Peygamber'i methetmek maksadıyla yazılan müstakil eserlerdendir. Ka'b b. Zühre'nin şiirine Hz. Peygamber'in hediye ettiği "hırkaya" istinaden Kaside-i Bürde, Busîrî'nin Hz. Peygamber'i rüyada görme sevinci ile derdinden kurtulması, "iyileşme" sine istinaden de Kaside-i Bür'e olarak anılsa da bu kasideler literatürde Kaside-i Bürde olarak tanınmakta, yazıldıkları andan günümüze kadar kazandıkları itibar ve şöhretlerini devam ettirmektedirler. Eserin Hz. Peygamber sevgisini ifade etmede adeta bir ibadet telakki edilmesi, edebiyatımızda birçok tercüme, şerh, tahmis, teştir ve tezyillerin kaleme alınmasına vesile olmuştur.

Çalışmamız çeşitli tasavvufi akımların etkisinde kalan ancak Hz. Peygamber sevgisini de samimi bir şekilde ortaya koyan Usûlî'nin şimdiye kadar gazel formuyla hiç karşılaşmadığımız 82 numaralı gazelinin şekil ve muhteva bakımından Kaside-i Bürde Tercümeleleri bağlamında incelenmesini esas almakta, ondaki Kaside-i Bürde etkisini ve Hz. Peygamber sevgisini göstermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Usûlî, Kaside-i Bürde, gazel.

DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'NİN PEYNİR KÜLTÜRÜ VE TÜRKÇE SÖZLÜK'TE PEYNİR

Doç. Dr. Sami Baskın

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-4159-5480

Dil ve kültür arasındaki ilişki; kimi zaman meyveyle ağaç, kimi zaman kalemle mürekkep arasındaki ilişkilerle benzetilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Bunları birbirinden ayırmak mümkün olsa da biri diğerine hem muhtaçtır, hem de onu tamamlayandır. Sözlüklerde var olan her kelimenin arka planında bir kültürel değer, her kültür unsurunun da gösterildiği bir dilse öge vardır.

Bu çalışmada Türkiye'nin peynir kültürü bağlamında ortaya çıkan söz varlığı incelenmiştir. Türkiye'deki peynir çeşitliğini ve söz varlığındaki zenginliği ortaya koymak amacıyla Türkçe Sözlük (TDK) peynir sözcüğü bakımından incelenmiş, kelimesinin geçtiği yerler derlenmiş ve hangi dilsel ögenin unsuru olduğuna bakılmıştır.

İnceleme neticesinde Türkiye'de zengin bir peynir çeşitliliği var olduğu, bu zenginliğin söz varlığına yansıdığı, kimi zaman madde başı olarak bir peynir adının kullanıldığı, kimi zamanda peynirin bir atasözü veya deyiminde yer aldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: peynir, dil, kültür, Türkçe Sözlük

ABDULLAH İBN ABBAS'IN ARAP DİLİNİN LEKSİKOLOJİK GELİŞİMİNE KATKISI

Dr. Öğr. Üyesi İzzet MARANGOZOĞLU

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-2386-3688

Lügat ilmi semantik ve leksikolojik anlamda Abdullah b. Abbas'ın (ö. 68/687-88) öncülüğünde erken dönemde Medine'de başlamıştır. İlk dönem dilciler tarafından Arap dilinin önemli referansları arasında gösterilen İbn Abbas, hayatının büyük bir kısmını Medine'de verimli ve zengin bir ilmi ortamın içerisinde geçirmiştir. Hz. Peygamber'in rahle-i tedrisinden geçmiş, duasına mazhar olmuş ve ondan hadis rivayetinde bulunmuştur. Zeyd b. Sâbit, Übey b. Ka'b ve Ali b. Ebi Tâlib gibi vahiy kâtipliği yapmış sahabe-i kiramın ilmî birikiminden de istifade etmiştir. Arap şiir ve nesrinde de derinleşerek ilmu'l-luga/leksikoloji/sözlükbilimin tesisinde ve gelişiminde önemli bir rol üstlenmiştir. Gerek Medine'de gerekse Mekke ve Taif'te bulunduğu süre zarfında birçok ilim talebesine hocalık yapan İbn Abbâs'ın Kur'an ve hadislerdeki garip kelimelerle ilgili özgün değerlendirmeleri anlam ve sözlükbilim başta olmak üzere birçok Arap ilmine temel teşkil etmiştir.

İbn Abbâs, "Arapların divanı/kültür hazinesi" olarak nitelediği şiirden de istifade etmiş ve cahiliye şiirinin referans alınması noktasında sözlükbilim başta olmak üzere kendisinden sonraki metodolojik dil çalışmalarının önünü açmıştır. İbn Abbâs'ın Garibu'l-Kur'an'a dair açıklamaları, Ebû 'Amr b. el-'Alâ' (ö. 154/771), Yûnus b. Habîb (ö. 182/798) ve el-Kisâi (ö. 189/805) gibi meşhur dil âlimlerinin sözlükbilime zemin teşkil eden Me'âni'l-Kur'an çalışmalarına önemli katkılar sunmuştur. Hicri birinci asrın sonuyla ikinci asrın başında ortaya konan bu çalışmaların çok az bir kısmı günümüze kadar gelmiştir. Bunlar arasında Kur'an filolojisi alanında İbn Abbâs'a nispet edilen ve daha sonraki sistemli sözlüklerin nüvesini oluşturan Luğâtu'l-Kur'an, Mesâ'ilu Nâfi' b. el-Ezrak ve Sahîfetu Ali b. Ebi Talha isimli üç eser önemli bir yere sahiptir. Kur'an'ın garip kelime ve terkiplerinin izahına dair eski Arap şiiri, kabile lehçeleri ve civar milletlerin dillerinden örnekler barındıran bu üç eser, ilk dönem filolojik kaynaklarına ışık tutması ve sonraki dil araştırmaları için yeni bir metot ortaya koyması açısından büyük önem taşımaktadır.

Tebliğimizde İbn Abbas'ın, Kur'an'ın garip lafızlarını açıklarken kullandığı ve mucem müelliflerinin de onu referans göstererek sözlüklerinde zikrettikleri cahiliye şiiri, kabile lehçeleri ve muarreb kelimelerden örnekler verilecektir. Buradaki temel amacımız, Arap dilinin leksikolojik gelişimine önemli katkılar sunan İbn Abbas'ın bu alanda ne denli yetkin ve otoriter bir âlim olduğunu göstermektir. Böylece kendisine isnat edilen eserler aracılığıyla Arap diline ve özellikle sözlükbilimine yaptığı hizmetler bir nebze olsun daha iyi anlaşılmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili, İbn Abbas, Sözlükbilim, Leksikolojik Gelişme

LÛGAT-İ ÇAĞATAY VE TÛRKÎ-İ OSMÂNÎ'DE GEÇEN BİR KELİME 'TEREG'

Dr. Öğr. Üyesi Sümeyra ALAN
Erzurum Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-4406-2022

Toplumsal bir varlık olan insan; tarih boyunca gerek gelenek ve görenekler gerekse töre, örf ve âdetler vasıtasıyla toplumla entegre bir biçimde hayatını idame ettirmiştir. Bazı durumlarda ise içinde yaşadığı topluma yahut bireylere ters düşmüş; öfkesini, sinirini, taşkınlığını bazı hakaret ve aşağılama ifadeleriyle karşı tarafa yansıtmıştır. Kişiler, bu yansıtmaya esnasında bazen hakaret ifadelerini açık bir biçimde kullanırken bazen de temelde tahkir ifadesi olmayan; belli bir bağlamda kullanıldığında veya belli bir tonlamayla söylendiğinde hakaret anlamı taşıyan ifadeleri kullanarak imâ ya da sezdirme yoluyla hakarete bulunmuşlardır. Bu ifadelerden biri olan ve Şeyh Süleyman Efendi tarafından H. 1237 (1882) tarihinde yazılan *Lûgat-i Çağatay ve Türkî-i Osmânî* adlı eserde geçen *tereg* kelimesi de temelde Moğolcada "araç, taşıt; araba, yük arabası, vagon, taşıma aracı; araba, otomobil" anlamlarına gelmektedir. Ancak eserdeki bu kelime bulunduğu bağlam dışında kullanılarak "bir tür hakaret kelimesi" biçiminde açıklanmıştır. Çalışmamızda kullanımları toplumdan topluma değişiklik gösteren tahkir bildirmeyen ifadelerin hangi durumlarda hakaret niteliğinde kullanılabildikleri açıklanmış; eserde bağlamı dışında kullanılarak hakaret ve aşağılama bildiren *tereg* kelimesi incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: hakaret ifadeleri, etimoloji, *tereg*, Şeyh Süleyman Efendi, *Lûgat-i Çağatay ve Türkî-i Osmânî*, söz varlığı.

LÛGAT-İ ÇAĞATAY VE TÛRKÎ-İ OSMÂNÎ ADLI ESERDE GEÇEN 'CEVZ-İ BUBA' İFADESİ ÜZERİNE

Dr. Öğr. Üyesi Sümeyra ALAN
Erzurum Teknik Üniversitesi, ORCID:0000-0002-4406-2022

Tarihî dönemler boyunca çok önemli bir yere sahip olan muskat (*Myristica fragrans*) baharatı ve hindistan cevizi (*Cocos nucifera*) meyvesi hem ad olarak hem de tür olarak birbirinden farklıdır. Ancak bazı eserlerde bu ikisi tür birbirine karıştırılmış ve yanlış yorumlanmıştır. Bunun neticesinde ise bunları ifade eden kelimelerde anlam karışıklıkları meydana gelmiştir. Aynı anlam karışıklığı Şeyh Süleyman Efendi'nin 1298 (1882) yılında kaleme aldığı *Lûgat-i Çağatay ve Türkî-i Osmânî* adlı eserde de mevcuttur. Eserde cevz-i buba adlı maddenin açıklaması 'narçıl, hindistan cevizi' biçiminde yapılmıştır. Oysaki cevz-i buba (b>v cevz-i buva) kelimesi verilen anlamlardan farklı olarak küçük hint cevizi adıyla da bilinen muskat (*Myristica fragrans*) bitkisini ifade etmektedir. Hindistan cevizi (*Cocos Nucifera*) için cevz-i hindî tabiri kullanılmaktadır. Çalışmamızın amacı; hindistan cevizi ve muskat arasındaki farka değinmek; sonrasında eserlerdeki kullanım örnekleriyle kullanım yanlışlıkları açısından bu iki kelimenin ele alınışını değerlendirmektir. Çalışmamızda bu iki türün farklı olduğu eserlerden verilen kullanım örnekleri yöntemiyle desteklenmiş, araştırmacıların bu kelimeye dair kullanım şekilleri verilmiştir. Çalışmamız neticesinde ise bu iki türün *Lûgat-i Çağatay ve Türkî-i Osmânî* adlı eserde de yanlış yorumlandığı hindistan cevizi meyvesi biçiminde açıklanan cevz-i buba'nın hindistan cevizi değil de egzotik bir baharat olan muskat olduğu teyit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: cevz-i buba, muskat, Şeyh Süleyman Efendi, *Lûgat-i Çağatay ve Türkî-i Osmânî*, söz varlığı, etimoloji

DEVECİLİK KÜLTÜRÜ VE DEVE GÜREŞLERİ ÜZERİNE

Doç. Dr. Devrim ERTÜRK

Dokuz Eylül Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-5131-1325

Doc. Dr. Ayşegül KOYUNCU OKCA

Pamukkale Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-1060-0280

Türkiye’de deve güreşlerinin popüler olarak düzenlendiği ve deve güreşlerinin bir marka olmasında büyük katkıları bulunan Selçuk-İzmir’de, devecilik kültürünü ve deve güreşlerini uluslararası platformda akademik camianın ilgisine sunmak, yeni akademik çalışmalara konu olmasına ve mevcut çalışmalara katkı sağlaması için Selçuk’da üç kez sempozyum düzenlemiştir (I. Uluslararası Selçuk-Efes Devecilik Kültürü ve Deve Güreşleri Sempozyumu (17-19 Kasım 2016-Selçuk/İzmir); II. Uluslararası Selçuk-Efes Devecilik Kültürü ve Deve Güreşleri Sempozyumu (18-20 Ocak 2018-Selçuk/İzmir); III. Uluslararası Selçuk-Efes Devecilik Kültürü ve Deve Güreşleri Sempozyumu, 17-19 Ocak 2019-Selçuk/İzmir). Üç kez gerçekleştirilen sempozyumlarda önemli bir başlangıç sağlanmıştır. 2015 yılında UNESCO Dünya Mirası olarak tescillenen Selçuk ilçesinde böyle bir etkinliğin yapılmış olması, Türkiye’deki devecilik kültürü ve deve güreşlerinin de somut olmayan kültürel miras olarak tescillenebilmesi açısından büyük önem arz ettiğini göstermiştir. Selçuk’un sahip olduğu UNESCO süreci ve tecrübesi, deve güreşlerinin de dünyaya açılan kapısının Selçuk olması, UNESCO yolunda Anadolu’nun önemli bir mirası olan Yörük kültürü ve onun günümüzdeki uzantısı olan deve güreşlerinin UNESCO’ya adaylık süreci açısından olumlu bir gelişme olarak ortaya çıkmıştır.

Selçuk’ta gerçekleştirilen üç sempozyumun en büyük özelliği uluslararası niteliğe haiz olmasıdır. Türkiye’deki ve yurt dışındaki akademisyenlerin tek bir platform üzerinden devecilik kültürünü ve deve güreşlerini tartışma imkânı bulmuş olmaları özellikle Türkiye’deki devecilik kültürü konusunda birçok yeni çalışmanın gerçekleşmesine ön ayak olmuştur. Yaylak kışlak hayatı süren Yörüklerin simgesi haline gelen deveye ve deve etrafından şekillenen diğer araştırmalara akademisyen ve araştırmacıların ilgisi memnuniyetle karşılanmıştır. Yörük yaşam biçimini hafızalarda canlı tutmaya yarayan ve Türk coğrafyasının önemli gelenekleri arasında yer alan deve güreşlerini dünyaya duyurmak için UNESCO kriterleri kapsamında yol alınması bu konunun gelmiş olduğu noktayı göstermektedir.

Her üç sempozyumda Fen, Sağlık ve Sosyal Bilimler olmak üzere üç farklı alandan disiplinler arası bir sempozyum ve katılım amaçlanmıştır. Amaçlandığı gibi sempozyumlarda bu üç farklı bilim alanından katılımlar gerçekleşmiştir. Bu çalışmanın konusunu Selçuk’ta düzenlenen sempozyumlarda sunulan Sosyal Bilimler alanındaki bildirilerin konu, kapsam ve sonuçları oluşturmaktadır. Bir literatür özeti de sağlayacak olan bu çalışmanın bilimsel çalışmalara katkı sağlaması da hedeflenmiştir. Tarihten coğrafyaya, antropolojiden, edebiyata, el sanatlarından turizme kadar farklı alanlarda sunulan ve yayınlanan bildirilerin içerikleri açısından ele alınarak niteliğinin analiz edilmesi ve bu alandaki akademik çalışmaların neler olduğunun farkındalığını ortaya çıkartarak yapılacak yeni çalışmalara da yön vermesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Deve, Deve Güreşleri, UNESCO, Selçuk-İzmir

DEVECİLİK KÜLTÜRÜ VE EL SANATLARI

Doc. Dr. Ayşegül KOYUNCU OKCA

Pamukkale Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-1060-0280

Doç. Dr. Devrim ERTÜRK

Dokuz Eylül Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-5131-1325

Develer bütün coğrafyalarda olduğu gibi Anadolu coğrafyasında da insanların hayatında sahip olduğu taşıma işlevinden dolayı önemli bir yere sahip olmuştur. Özellikle yaylak kışlak arasında geçen yaşamda ve ticari pratiklerde önemli işlevler üstlenen develer, zaman içerisinde kendine has bir kültür de ortaya koymuştur. Zaman içinde taşımacılık sektöründe teknoloji ağırlık kazanmaya başladıkça develere olan ihtiyaç da her geçen gün azalmıştır.

Geçmişteki taşımacılık işlevini yitiren develer günümüzde güreştirme ve turistik faaliyette bulunma aracı haline gelmiştir. Develer aynı zamanda sahiplerinin sosyal alanlar içinde önemli bir varlığı haline dönüştüğü için deve sahipleri kendi statü ve itibarlarını göstermek için develerini kullanım amacının da ötesinde süsleme gereksinimi duymuşlardır. Develerin güzel görünmelerini sağlamak için el emeği yoğun olarak üretilen giyim ve aksesuarlar yapmışlardır. Zaman içerisinde görselliğin ön plana çıkması, toplumsal olarak sosyal alanlarının artması, develerin üzerindeki süslemelerin daha da önem kazanmasını sağlamıştır. Geleneksel yaşamda kadınların icra ettiği bu işler zaman içerisinde kentlerde birer zanaat olarak yerleşmeye başlamıştır.

Günümüzde imaja verilen önem arttıkça deve giyimi ve aksesuarları daha fazla önem kazanmış, süslemeler göze daha çok hitap eder hale gelmiştir. Devecilik kültürü içerisinde kendini bulan deve giyimi ve aksesuarları günümüzde neredeyse tamamen geleneksel meslekler olarak adlandırılabilir alanda varlığını sürdürmektedir. Bu da belli üretimlerin günümüzde de devam etmesini sağlamıştır. Bunların içinde kıl dokumacılığı, keçecilik, havutçuluk ve deve saraciyesi vb. önemli bir yer tutmuştur. Bununla birlikte havudun altına konulan çul, havudu bağlayan kolanlar, çeki yularları, süs yuları gibi ürünler de bu alanda önemli geleneksel üretimler arasında yerini almıştır.

Geleneksel üretimler içinde olan bu meslekler, bir yaşam şeklinin ürünü olan devecilik kültürünü besleyen önemli birer toplumsal olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada da devecilik kültürü çerçevesinde, geleneksel olarak, deve güreşlerine bağlı olarak şekillenen el sanatları ve geleneksel meslekler kapsamındaki bu üretimler ve icracılarının günümüzdeki durumları somut olmayan kültürel miras çerçevesinde tartışılacaktır. Çalışmanın gerçekleşmesi için literatür taraması yapılmış, gerçekleştirilen alan araştırmaları esnasındaki gözlem ve kaynak kişi görüşmeleri sonucunda elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Devecilik kültürü etrafında şekillenen geleneksel üretimler ve icracıları fotoğraflanarak belgeleme işlemi gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Deve, Deve Güreşleri, El Sanatları, Geleneksel Meslekler

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA-YAŞATILMASINDA KADININ YERİ VE ÖNEMİ

Doc. Dr. Ayşegül KOYUNCU OKCA

Pamukkale Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-1060-0280

Yüksek Lisans Öğrencisi Ayşegül ELİBOL TÜFEKÇİ

Pamukkale Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-6127-6236

Kültür, insanların yaşam karşısında oluşturduğu bakış, duruş, yöntem ve tekniklerin sosyal çevre ve şartlara göre şekil alarak ulusların kendilerine has özelliklerini oluşturmasını sağlayan en temel unsurdur. Kültürel miras ise insanlar tarafından tarih boyunca biriktirilen deneyimlerin ve geleneklerin devamlılığının sağlanmasında, geleceğin doğru kurgulanmasını sağlayan en önemli faktördür. İnsanlığın hafızasını oluşturan bu deneyimler-gelenekler somut ve somut olmayan kültürel miras olarak ikiye ayrılmaktadır ve çok fazla çeşitliliğe sahiptir. Anıtlar, sivil mimarlık örneği yapılar gibi somut örneklerin yanı sıra, bu yapı ve alanlarda gerçekleştirilen ritüeller, özel geleneksel üretimler gibi mekânın ruhunu oluşturan somut olmayan değerler yaşama derinlik ve zenginlik katmaktadır. Bu değerler ile bireylerin, toplumların ve ulusların geleceğinin şekillenmesinde, ortak hareket noktalarını belirleyerek toplumsal bütünlük sağlanmasında, gelecek nesillere aktarılmasında ve yaşamın sürdürülmesinde önemli bir etken olmaktadır.

Somut olmayan kültürel miras kavramı, 2003 yılında uluslararası alanda UNESCO'nun Genel Kurulu'nda kabul edilmesi ve 2006 yılında da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen kanunla Türkiye'nin sözleşmeye taraf olması ile insan yaratıcılığına duyulan saygıyı ortaya koymayı hedeflemiştir.

Tarihsel süreç içerisinde sürekli erkek ile yan yana toplumdaki saygınlığını koruyarak, sosyal yaşam içinde birey olarak varlığını sürdüren kadın Türk toplumlarında büyük bir değere sahiptir. Özellikle somut olmayan kültürel mirasın korunması ve yaşatılmasında, yoğun el emeği harcanarak oluşturulan el sanatlarının üretiminde üstlenmiş olduğu görev aslında kadının kültürler ve nesiller arasında köprü olmasını sağlamıştır. Kadının toplumsal yapı içerisindeki durumu geçmişten günümüze gözlemlendiğinde çeşitli çalışmalara konu olduğu ve insan türünün çoğalması sürecinde, maddi ve manevi hizmetlerin üretilmesinde, toplumsal ilişkilerin ve toplumun kendisinin yeniden üretimi için temel yaratıcı bir güç olarak karşımıza çıktığı fark edilmektedir.

Bu çalışmada somut olmayan kültürel mirasın önemi üzerinde durularak neden korunması ve yaşatılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca kültürün sürekliliğinde koruma-yaşatma görevini en iyi şekilde üstlenen ve sürdüren kadınların tarihsel süreç içerisindeki yeri ve önemine dikkat çekilmiştir. Bu kapsamda çalışmanın gerçekleşmesi için literatür taraması yapılmış, alan araştırması kapsamında kaynak kişi görüşmeleri gerçekleştirilmiş ve konu ile ilgili fotoğraflar ile metin kısmı desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültürel Miras, Somut Olmayan Kültürel Miras, Geleneksel Üretim, Kadın

BÂH-NÂME-İ PÂDİŞÂHÎ TERCÜMESİ'NDE TERKİPLER VE ADLANDIRMALAR

Dr. Öğr. Üyesi Ahu CAVLAZOĞLU DAVULCU

Selçuk Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-8899-4801

Tıp ve Eczacılık tarihinin ne kadar eskiye dayandığı hakkında kesin bir bilgi olmamakla birlikte hastalığın insanlık var olduğundan beri olduğunu söyleyebiliriz. Hekimlik ve eczacılığın birbirinden ayrılması, ancak IX-XII. yüzyıllar arasında, her millette farklı yüzyıllarda gerçekleşmiştir. Türk eczacılığı ve tıbbının kökeni Orta Asya Türklerinin tababetine dayanır. Uygur Türklerine ait tıp metinleri vardır. Ayrıca XI. yüzyılda Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılan Dîvânü Lûgâti't Türk'te tıp ve eczacılık terimleri yer almaktadır. Türkler Orta Asya'dan getirdikleri tababet ve eczacılık geleneklerini Anadolu'da da sürdürmüşlerdir. Anadolu Selçukluları Döneminde XI-XV. Yüzyıllar arasında eczacılık ve tıp eserleri yazılmıştır. Anadolu'da Türkçe tıp ve eczacılık eserlerinin yazımı XIII. yüzyılın ilk çeyreğinde Anadolu Beyliklerinde başlamış, başta Osmanoğulları olmak üzere Germiyan, Aydın, Menteşe beylikleri döneminde birçok telif, tercüme, yarı tercüme eser Türkçeye kazandırılmıştır. XV. yüzyılda Orta Asya tababet geleneklerinin ve Selçuklu tıbbının devamı olarak Osmanlı Döneminde telif, tercüme tıp kitapları yazılmaya devam etmiştir. Türkçe tıp yazmalarında yazarların veya hekimlerin ilâçların terkiplerini oluştururken ilâçları basit "el-edviyetü'l-müfrede" ve birleşik "el-edviyetü'l-mürekkebe" olmak üzere iki bölüme ayırdığı görülmektedir. Basit ilâçlar, modern eczacılıkta "drog" denilen bir tek maddeden oluşurken aynı zamanda birleşik ilâçların ham maddesini de oluşturmaktadır. Birleşik ilâçlar ise yapısında birden fazla basit ilâç bulunan terkiplerdir. Bu terkipler muhtelif yazarlardan, hekimlerden derlenmiş olup farmasötik şekillerine ve farmakolojik etkilerine göre sınıflandırılmış ve adlandırılmıştır.

Bu çalışmada 15.yüzyılın önemli tıp yazmalarından "Bâh-nâme-i Pâdişâhî Tercümesi" terkipler ve adlandırılmaları açısından incelenecektir. Cinsel sağlık konularını anlatan bu tıp eseri, 15. yüzyılda Nâsır-ı Tûsî'nin Farsça yazılmış Bâh-nâmesi'ne atfen Germiyan Beylerinden II. Yakup Bey adına tercüme edilmiştir. Biz bu tercümenin Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü nüshası üzerinde çalıştık. Eser Türkçedeki terimlerin ortaya çıkarılması Türkçenin ifade gücünü göstermesi açısından önemlidir. Eserde insan hayatında önemli bir sağlık konusu olan cinsellik, doğum, üreme, cinsel hastalıklar gibi konularda çeşitli ilâç terkipleri, bunların hazırlanış ve kullanım biçimleriyle, terkiplerin hangi hastalıkların tedavisinde kullanılması gerektiği ile ilgili formülasyonlar sade, açık, akıcı bir Türkçeye anlatılmaktadır. Çalışmamızda "Bâh-nâme-i Pâdişâhî Tercümesi"ndeki terkipler hakkında bilgi verilecek ve bunların nasıl adlandırıldığı örneklerle açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bâh-nâme-i Pâdişâhî Tercümesi, Terkip adları, Ecza formülleri, Eczacılık terimleri.

TÜRK EDEBİYATINDA MODERNİZMİN MELANKOLİK YAZARI: SELİM İLERİ

Araştırma Görevlisi Müge SUCU POLAT

Süleyman Demirel Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-9681-4951

Modernizm kavramsal açıdan 20. yüzyılın başlarından itibaren Batı edebiyatında görülen değişimi karşılamak için kullanılmıştır. Bununla birlikte modernist edebiyatın özellikleri hakkında ortak bir fikir birliği olmadığı gibi dil ve biçim açısından üretilen eserlerin ondan önceki dönemlerle mukayese edilemeyecek ölçüde radikal değişimler taşıdığı konusunda da fikir birliğine ulaşıldığını da belirtmek gerekir. Modernist yazarlar, bu değişimle bağlantılı olarak dili, biçim ve içeriği merkeze alarak edebi eserlerin anlatım imkânlarını olabildiğince genişletmişlerdir. Bu edebi ekol ister istemez dünya savaşları, sanayileşme ve kentleşme gibi olaylardan da büyük ölçüde etkilenmiştir. Bu tür olaylar ve olgular insanları, toplumsal yaşamda olduğu kadar edebiyatta da medeni Batı toplumunun temellerini ve insanlığın geleceğini sorgulamaya yöneltmiştir.

1950 sonrası Türk edebiyatının modernist çizgideki en üretken yazarlarından biri olan Selim İleri'nin öykü, roman, anı, anlatı, inceleme, eleştiri, çeviri, derleme, deneme, şiir, senaryo ve tiyatro türlerinde 80'e yaklaşan eseri vardır. Bunun yanı sıra çeşitli yayın organlarında, dergi ve gazetelerde yayımlanan makaleleri ve röportajları da dâhil edildiğinde yazarın eserlerinin neredeyse ikiye katlandığı, Cumhuriyet dönemi edebiyatının da en üretken ve verimli sayılabilecek yazarlarından biri olduğu görülür.

Çalışmada 1950 sonrası çağdaş Türk edebiyatı çizgisinde ve Modernizmin etkisinde gelişen dilimiz ve edebiyatımız ve bu doğrultuda eserler veren yazarlarımız içinde Selim İleri'nin seçilmiş olmasının en büyük nedenlerinden biri Selim İleri'nin üretkenliğinin yanı sıra dış dünyanın, anılarının, çocukluğunun, nesnelere, durumların, yaşantıların hatta bazen de güzel sanatların pek çok kolunun yazarın ilham kaynağı olması ve onu yazmaya yönlendiren itici gücü oluşturmalarıdır. İleri, "itici gücüm" dediği bu unsurların arasında modern Türk edebiyatının geçmişle günümüz arasında sürekli gidip gelen bir zaman yolcusudur adeta. Yetişme çağından beri duygulu, içe dönük, okumayı seven, hayata bakış açısında objelerden, resim ve müzik gibi güzel sanatların her nev'inden edindiği his ve izlenimleri yaratıcılığı ile harmanlayarak bir edebi esere dönüştürebilen İleri, naif yapısı ve bu duygu dünyasının edebiyatımıza melankolik yansımalarını eserlerinde ortaya koymuştur.

Böylece bu çalışma; Türk edebiyatının güçlü kalemlerinden Selim İleri'nin modernist ve melankolik konumunu aramak ve yapıtlarındaki melankolik tavrın Türk edebiyatındaki değerini, önemini, farklılıklarını ve edebiyatımıza kazandırdıklarını anlatmak üzerine temellendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Edebiyatı, Modernizm, Melankoli, Selim İleri

EDEBİYAT, ŞEHİR VE MEKÂN; EDEBİ MEKÂN A YOLCULUK

Araştırma Görevlisi Müge SUCU POLAT

Süleyman Demirel Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-9681-4951

Prof. Dr. Erkan POLAT

Süleyman Demirel Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-8103-8753

Şehir, şimdi eski bir bozuk para gibi yıpranmış ama modern. Bir şehrin şekli, içindeki bir ölümünün kalbinden daha hızlı değiştiğinden mega şehirlerin kısa ve hızlı günlerinde yaşayan biz çağdaşlar için bugüne kalan, Mallarmé'nin bir zamanlar gaz lambasıyla selamladığı "eski kentlerin kıvrımları" ndan geriye kalan şey değil. Eskiden romantik olmayanların Boğaziçi'ni kayıkla geçtiği ve sokaklarında kendilerini yücelttikleri yerlerde bugün, bir kozmopolit yurttaş kanatları toza yapışmış bir kuğu gibi onu bir şekilde çırpacak bir yere doğru gitmeye hazırlanır. Anlam artık ona - masallarda olduğu gibi Doğa ya da Tanrılar tarafından - verilmez; anlam bugün yalnızca takip edilebilir, bir anlığına bakılabilir, tüketilir ve sonra gündelik telaşlar arasında yitip gider.

Şehir, artık eskiden olduğundan çok daha rastlantısal olan, kuşatıcı bir şehirdir. Tıpkı modernliğin yaşama olan etkileri gibi. Çözülmemiş çelişkilerden oluşan bu paradoksal zaman, düşünce ve biçimlerin dengelenmesini değil, gerilim, hatta uyumsuzluk veya uyumsuzluktan elde edilen bir faydayı var sayar.

İnsanlık tarihinin inşa ettiği ve şimdiki zamanların oynandığı bir mekânın ve tarihin taşlaşması, "zeitgeist" (zamanın ruhu) denen şeyin rotalarıyla birleşti. Malların, insanların, seslerin, kokuların ve işaretlerin birikimi olan şehir artık uyumsuz bir dil konsantrasyonudur. İnsanlar heterojen unsurları karıştırarak ve çaprazlayarak sürekli bir dil üretir durur şehirde; dikiş makineleri sürekli olarak kumaş diker gibidir. Modern şehir, eşitsizliklerin, dönüştürülebilirliklerin ve çoklu geri dönüşlerin insanlık durumunu sahneleyen mükemmel mekândır: Yalnızlık / çokluk, av / avcı, şair / şiir, tiksinti / hayranlık... Dilenci, yaşlı kadın, boyacı çocuk, simitçi ya da tembel esnaf herkes şehirde kendini gösterir.

Şehirler artık zaman içinde ve anılarda donma eğilimindedir: Bize kalan kentsel miras korunur ve herkesin görmesi için gün ışığına çıkarılır. Yerlerin hafızası, şehirlerin hafızası bu nedenle empoze edilir ve yoldan geçen ile çevresi arasındaki ilişki böylece Baudelaire, Verlaine ve diğerleri zamanında mevcut olmayan bir boşluk yaşar. Şehrin şairlere sembolik olarak aktardıklarının yanı sıra, onlara kendileri hakkında derin ve samimi bir yansıma yaşatıyor gibi görünüyor. Öyleyse şairler, zenginlikle dolu ve şiirsel yansımaların kaynağı olan bu dünyayla, şehirle özdeşleşecekler mi? Tam da Verlaine'in, adını taşıyan şiirinde "Şehre yağmur yağarken kalbimde ağlıyor" diye yakınması hiç de boşuna değildir.

Bu çalışma, edebiyat ve şehir ile edebiyat ve mekân arasındaki bağları edebi oluştan metinsel alana ve metinsel alandan edebi mekâna doğru bir bağ çizerken, edebiyat mekânları ile mekânsal edebiyat arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Mekân edebiyatın ayrılmaz bir parçasıyken, edebiyat ise okuyucunun metinden çıkararak metni oluşturan mekanlara dönmesini sağlayan bir araçtır. Böylece mekânın kuşkusuz bunları anlamak ve yorumlamak

için en uygun yöntemlerden biri olarak edebiyatla şehir ve mekân ilişkisinin kesinliği ortaya konulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Şehir, Mekân, Edebi Mekân

ÇİNLİ YAZAR ZHANG AILING'İN "GENGYIJI" ESERİ ÜZERİNDEN ÇİN KİYAFETLERİ VE MODERNLEŞME

Araştırma Görevlisi Yasemin KUMRU

Karamanoğlu Mehmetbet Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-4485-5409

Modern Çin edebiyatının önemli kadın yazarlarından Zhang Ailing yaşadığı dönemde yazılarıyla dikkat çekmiştir. 1943 yılında yayımladığı "Gengyiji" adlı eserinde Çin kıyafetlerinin değişimini kaleme almış ve bu değişimin modernleşme ve toplumda var olan geleneksel düşüncenin yerini daha yenilikçi ve modern kavramlara bırakmasındaki yerini açıklamaya çalışmıştır.

Yazarın yaşadığı dönem Çin edebiyatında ve Çin toplumunda büyük değişimlerin yaşandığı ve modernleşmenin ilk adımlarının atıldığı bir dönemdir. Yazar da bu değişimi eserlerine yansıtmış ve eserlerinde bahsetmiştir. Bu bildiride yazarın yaşamı ve eserleri hakkında verilen kısa bir bilgiden sonra "Gengyiji" adlı eseri üzerinden Çin kıyafetlerinin değişiminin Çin toplumunda nasıl gerçekleştiği, batı etkisindeki modernleşme etkisinin Çin toplumunda nasıl yankı bulduğu ele alınmaya çalışılacaktır. Çin'in son hanedanlığı olan Mançu Hanedanlığı'nın son dönemlerinde görülmeye başlanan yenileşme hareketleri kendisini edebiyatta da göstermiş ve dilde sadeleşme hareketi başlamıştır. Özellikle 1919 yılında başlayan "Dört Mayıs Hareketi" Modern Çin edebiyatının miladı sayılmış ve bu dönemde öne çıkan yazarlar edebiyatta ve toplumda gerçekleşen modernleşme hareketinin öncüleri olmuşlardır. Çin toplumu gibi geleneklerine bağlı bir toplumun modernleşmesi de kendisine özgü olmuştur. Her ne kadar batı ve Rus etkisi görülse de özellikle edebiyatta ve dilde başlayan değişim yine Çin'e özgü olmuş, yazarların yazı dili (文言) yerine konuşma dilini (白话文) kullanmaya başlamaları modern edebiyatın en önemli adımlarından biri olmuştur.

Zhan Ailing Dört Mayıs Hareketi'nin öncülerinden olmasa da bu dönem sonrası öne çıkan yazarlar arasındadır. Küçük yaşta başladığı İngilizce eğitimi sayesinde batı ve Çin toplumu arasındaki köprüyü rahatlıkla kurabilmiştir. Birçok eseri İngilizceye de çevrilen yazar "Gengyiji" eserinde hem Çin kıyafetlerinin değişimini hem de bu değişimle birlikte toplumun düşünce yapısındaki değişimi anlatmaya çalışmıştır. Yazara göre giyilen kıyafetler sadece yaşamın günlük ihtiyaçlarından değildir. Aynı zamanda o dönemin atmosferini yansıtan araçlardır. Dolayısıyla kıyafetlerde görülen değişim dönemin değişimini de yansıtır. Yazar da "Gengyiji" adlı yazısında hem kıyafetlerdeki değişimi hem de toplumdaki değişimi anlatmaya çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çin Modern edebiyatı, Zhang Ailing, Çin kıyafetleri değişimi, Çin toplumundaki değişim

ÇAĞDAŞ RUS SÖZLÜKBİLİMÇİ: V. V. MORKOVKİN

Dr. Ümmügülsüm DOHMAN

Trakya Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-3713-7521

11 Kasım 1940 yılında Saratov'da doğan Valeriy Veniaminoviç Morkovkin'in temel çalışma alanlarını sözcükbilim ve sözlükbilim oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırmalarını Rusça öğretim yöntemleri üzerine yoğunlaştırarak eğitimsel sözlükbilim alanına yönelmiştir. Rusçayı yabancı dil olarak öğrenenler ve öğretmenler için Rusçanın sıklıkla kullanılan sözcüklerini en kolay şekilde öğretmeyi amaçlayan çalışmalar gerçekleştirmiştir. Yüksek lisansını *Söz Varlığının İdeografik Tasviri* (Идеографическое описание лексики), doktorasını ise *Eğitimsel Sözlükbilimin Temel Kuramları* (Основы теории учебной лексикографии) üzerine yapmıştır. Eğitimsel ve genel türde hazırlanan sözlükler için çalışmalarının odağına sözcüğü almıştır. Sözlükbilim çalışmalarına yenilikçi yöntemler getirmiş ve Rus sözlükbilim geleneğine yeni sözlük türleri kazandırmıştır. Bilim insanı V. V. Morkovkin, eğitimsel sözlükbilim için dilin tasvir edilmesinde betimleme, sınıflandırma ve dilbilimsel antropoloji yöntemlerini kullanmıştır. Başka bir ifadeyle dil öğreniminde, öğrencilerin ihtiyacını karşılayacak yöntemler, kuramlar benimsemiş ve oluşturmuştur. 1974 yılından itibaren A. S. Puşkin Rus Dili Enstitüsünün Eğitimsel Sözlükbilim Bölümünde çalışarak birçok sözlüğün editörü ve katılımcısı olmuştur. 1992 yılında profesörlük unvanını elde eden bilim insanı dilbilim, sözcükbilim, sözlükbilim ve Rusça öğrenim yöntemleri üzerine yaklaşık 200 bilimsel çalışma, 20 sözlük ve 8 kitap hazırlamıştır. *Russkiy Yazık Za Rubejom* adlı derginin editörlüğünü yapmıştır. 2003 yılında eğitim öğretim alanına sağladığı katkılardan dolayı Rusya Devlet Başkanı ödülünü kazanmıştır.

Bu çalışmanın çıkış noktası eğitimsel sözlükbilim alanında değerli kuramsal ve uygulamalı çalışmalara imza atan Rus sözlükbilimci V. V. Morkovkin'in eserleri ve bilimsel hayatıyla ilgili detaylı çalışmalara Türkiye'de rastlanmamasıdır. Bu noktadan hareketle çalışmamızın amacı V. V. Morkovkin'in bilimsel yaşamına genel hatlarıyla ışık tutmaktır. Bununla birlikte Rusçayı yabancı dil olarak öğrenenler ve öğretmenler için hazırladığı *Çağdaş Rusçanın Sık Kullanılan Sözcükler Sözlüğü* (Лексические минимумы современного русского языка) adlı sözlüğünü tanıtmak ve değerlendirmektir. Araştırma kaynakları çerçevesinde V. V. Morkovkin'in hazırladığı kitaplar, sözlükler, makaleler ve V. V. Morkovkin hakkında hazırlanan ana çalışmalar Rusça kaynaklar temelinde incelenmiştir. Araştırma yöntemi olarak betimleme yöntemi kullanılacaktır. Bu çalışma sayesinde Rus sözlükbilim geleneğinde V. V. Morkovkin aracılığıyla ilk kez hazırlanan sözlüklerin yapısı ve içeriği hakkında bilgi edinilecektir. Ayrıca bu çalışmanın Türkiye'de eğitimsel sözlükbilim alanında hazırlanan sözlüklerin kuramsal ve uygulamalı sorunlarına ışık tutacağı, Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenenler için V. V. Morkovkin'in teorilerinin ve oluşturduğu sözlüklerin, hazırlanması düşünülen sözlüklere temel oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitimsel sözlükbilim, Rus sözlükbilimci, V. V. Morkovkin

MANZUM SÖZLÜKLER VE MANZÛME-I LUGAT-I YÛSUF

Doç. Dr. Sami Baskın

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-4159-5480

Osmanlı devleti; Türkçe, Arapça ve Farsçanın etkin olduğu bir coğrafyada konuşlanmış, bu üç dilin kültür sahasını içine almıştı. Bu yüzden ilimden bilime kadar pek çok alanda ikili veya üçlü birleşimler (Türkçe-Arapça, Türkçe-Farsça veya Türkçe-Arapça-Farsça gibi) görmek mümkündür. Örneğin edebiyatta Farsça kelime ve terkiplerin, bilim dilinde de Arapça kelime ve terkiplerin sıkça kullanıldığı ve hatta Türkçeyi baskıladığı söylenebilir. Bazen de üç dilin bir arada kullanılmasının bir maharet sayıldığı ortamlar da mevcuttur. Osmanlı'nın bu yapısı, iki ve daha çok dilli sözlüklerin ortaya çıkmasını teşvik etmiştir. Bu yüzden Türkçe-Arapça, Türkçe-Farsça veya Türkçe-Arapça-Farsça gibi sözlükler söz konusu dönemde hem eğitimde hem de kültür hayatında sıkça kullanılmıştır.

Bu çalışmada, telif tarihi bilinmeyen ama 1271 (1853) yılında Mehmed b. İsa Erzurumî tarafından istinsah edilen manzum bir Türkçe - Arapça sözlük Manzûme-i Lugat-ı Yûsuf ele alınmıştır. Toplam üç varak olan bu sözlük, her sayfada toplam 19 satır halinde yazılmış bir harekeli nesih yazı tipiyle kaleme alınmıştır. Müellif'in oğlu Yusuf için yazdığını söylediği bu eserin çeviri yazısı yapılmış, günümüz Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmış ve sözlük bilimi ilkelerine uygun olarak incelemesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: manzum sözlükler, Manzûme-i Lugat-ı Yûsuf, sözlük bilimi

BULGARİSTAN TÜRK ŞAİRİ RECEP KÜPÇÜ'NÜN ŞİİRLERİNDEKİ METAFORLAR ÜZERİNE

Dr. Öğr. Üyesi Nurcihan GÜNEŞ

Muş Alparslan Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-9275-0196

Bulgaristan'da sayısal olarak en büyük azınlık olan Türklerin sosyokültürel hayatı, birçok yönüyle Bulgaristan Türk şiirinin yapısında da işlenmiştir. Bulgaristan Türk şairi Recep Küpçü (1934-1976) de şiirlerinde Rodoplar (Doğu Rodop dağları) ve Burgaz'ın yanı sıra Bulgaristan Türklerinin toplumsal ve tarihsel gelişiminde en belirgin süreçlerinden biri olan hakları ve özgürlükleri ile ilgili süreci konu olarak ele almıştır. Şiirlerinde Rodoplar ve köyünü önemli bir yere koyan, milli duygularını etkili bir şekilde dile getiren şair, yazdığı kısa lirik şiirleriyle ünlenmiştir. Anlam olaylarını ustalıklı kullanımla kullanan şair, şiirlerinde özellikle soyut kavramları somutlaştırarak metaforik anlatımla ifade etmiştir. Metaforlar bizim fiziksel, toplumsal ve kültürel deneyimlerimiz yoluyla anlatıma canlılık kazandıran ve kültürden kültüre farklılıklar gösteren unsurlardır. Bir dilin, bir kültürün kavramlarının anlamlarını anlatması açısından kendine özgü bir görevi yerine getirmekte olduğu bilinir. Çünkü sözcükler farklı toplumlarda değişik duygusal anlamlar ifade edebilirler. Bu açıdan bakıldığında da kültürün metafor üzerindeki belirleyici rolü ortaya çıkar. Bununla birlikte, bir toplumun kültürel yaşamında ve kültürel dilin şekillenmesinde coğrafi yerleşik alanın öneminden de bahsetmek mümkündür. Recep Küpçü'nün şiirlerinde Bulgaristan Türklerinin yaşamında ve kültüründe önemli bir yeri olan Rodoplar bir kadın olarak algılanmış ve bu kadına değişik vasıflar yüklenmiştir. Böylece de "dağ" kavramı öncelikle canlandırılmış daha sonra da kişileştirilmiştir. Metaforların cansız nesnelere önemliliğini belirtmek için kullanıldığı dikkate alındığında Rodoplar'ın Bulgaristan Türk toplumu için ne kadar önemli olduğu görülür. Bu bildiride Recep Küpçü'nün 1994 yılında Boğaziçi Yayınlarından çıkan Şiirler adlı kitabı ile Balkan Türklerinin Sesi Recep Küpçü (1934-1976) Özel Sayısı dergisinde yer alan şiirleri taranmış ve ortaya çıkan metaforlar idrak semantiği açısından incelenmiştir. Araştırmada G. Lakoff, M. Johnson'ın Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil ile Melek Erdem'in Türkmen Türkçesinde Metaforlar adlı çalışmalarındaki metaforların idrak dilbilimi açısından inceleme yöntemine göre incelenmiştir. Ayrıca da metaforların gruplandırılmalarında belirtilen özelliklere göre ontolojik ve epistemik uygunlukları dikkate alınarak üzerine şemalandıkları kavramla ilgili haritalamalar yapıp kaynak ile hedef alanlar belirlenmiştir. Bu çalışma 1976'da genç yaşta vefat eden fakat Bulgaristan Türklerinin sesi olmayı başarmış olan Recep Küpçü'nün şiirlerinin anlam yönünün incelenmesiyle Türkçenin anlam bilimi çalışmalarına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bulgaristan Türkleri, Bulgaristan Türk şiiri, Recep Küpçü, anlam olayları, mecaz, metafor.

SHADOW ARCHETYPE IN HANIF KUREISHI'S STORY CALLED TOUCHED

Doç. Dr. Ayla OĞUZ

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-7112-6549

Postcolonialism or postcolonial literature is the record of the postcolonial history and encompasses the experiences that make up the context of this process. In this context, it refers to concepts such as slavery, resilience, mother tongue, immigration, multiculturalism, hybridity, belonging and in-betweenness among the discourses that form the focal point. Therefore, it can be said that otherness is at the core of postcolonial theory and it has affinity with studies that emphasize differences. On the other hand, postcolonial theory tries to draw attention to indigenous identities by taking a stance against Eurocentrism. In this case, it is inevitable for postcolonial knowledge to confirm the difference.

With the dissolution of its colonies in the postcolonial period, Britain began to exhibit a landscape of multi-coloured, and multi-cultural identity. In this context, immigrants who came to Britain with the longing for a better life and future found themselves both in a socio-economic crisis and cultural identity crisis, as well. Successive changes such as alienation from one's own culture, marriages with people from the host country, interbreeding, and the rush to catch up with other living standards have caused many problems in family communication. These include children's emotional, economical, social needs and communication expectations. Ali is thirteen years old and has an English mother and Indian father in famous British novelist Hanif Kureishi's story called "Touched". Ali's wish to meet with his lover, Zahide who lived in India, makes him to think of earning his own money because his family's economic situation is poor. Unfortunately, this disadvantage makes him the object of child abuse without realizing it. In particular, the hidden aspects of Ms. Blake and Ali's characters lead them to misbehavior that cannot be approved. The shadow archetype, one of the archetypes explained by the psychoanalyst Carl Gustav Jung, refers to the shadowy aspects of the personality. In this sense, the hidden sides of Ali and Mrs. Blake, who carry the labels of otherness, difference, multiculturalism and immigration in the postcolonial society, are extremely surprising.

In the study, while the shadow personality of Mrs. Blake, a blind woman in the story, is reversed in the light of Jungian archetypal theory, the negative reflections of the deteriorated cultural and moral values on families and children in post-colonial societies are revealed. As a result, the study provides an interdisciplinary literary contribution to the field.

Anahtar Kelimeler: shadow, Jungian, Touched, Hanif Kureishi, Immigrant, postcolonialism, archetype

POPÜLER KÜLTÜR'DE PSÖDOBULBAR ETKİSİ: JOKER FILMİ'NİN PSIKOPATOLOJİK ÇÖZÜMLEMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Serap SARIBAŞ

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-4079-8024

2019 yılında vizyona giren Joker filmi sinemada şiddeti meşrulaştırdığı ve şiddet kullanımını özendirmediği için tartışmaların odağında yer almıştır. Psikolojik sorunları olan ve şiddete maruz kalmış bir adam olan Arthur Fleck, bir anti-kahramana dönüşmüş ve dönüşüm şiddet üzerinden gerçekleşmiştir. Film, özellikle Amerika'da 2012 yılında yaşanan Aurora kentindeki Century Sineması'nda "Batman: Kara Şövalye Yükseliyor" filminin gösterimi sırasında yaşanan saldırıda 12 kişinin ölmesi ve 70 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan saldırıya benzer olayların önünü açacağı yönünde kamuoyunun en tartışmalı sorunlarından biri olmuş ve Joker filmi takiben süreçlerde ise dünyanın çeşitli ülkelerinde gerçekleşen protestolarda Arthur Fleck tanınan bir figür haline dönüşmüştür. Tüm bu tartışmaların ekseninde filmin ana merkezinde, Arthur Fleck, travmatik bir çocukluk dönemi geçirmiş, yetişkinliğinde ise sosyal izolasyon ve uyumsuzluk ve kronik ve yoğun mutsuzluktan mustarıptir. Film üzerinde yapılan psikolojik çözümlenmelerde Fleck'in, şizofrenin depresyon ve umutsuzluk gibi prodromal etkilerini taşıdığı düşünülmektedir fakat film boyunca Fleck'in ani ve tutarsız gülmeleri, diğer psikolojik sorunları ötelemiştir. Emosyonel inkontinas, Emosyonelizm, Patolojik Gülme ve Ağlama olarak da bilinen Psödobulbar Etki (PBA), nörolojik fonksiyon kaybına bağlı, duygusal ifade bozukluğuyla karakterize edilen bir hastalıktır. Kahkahalar, gözyaşına dönüşmekte olduğu sıklıkla gözlemlenir ve epizodların süresi ve şiddeti hasta tarafından kontrol edilemez ve bur durum da hastanın mesleki ve sosyal yaşamını etkiler. Çalışmanın ana hipotezi; öncelikli olarak Joker filminin popüler kültürdeki etkisi ve sonuçlarına değinerek, filmin psikolojik analizi üzerinde durularak, analiz birimini desteklemek için filmde sahneler ve diyaloglar kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinemada Şiddet ve Anti-Kahraman; Joker, Nörolojik ve Psikolojik Çözümleme ve Patolojik Gülme

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA'NIN VATAN GAZETESİNDEKİ AFORİZMALARINDA DÜŞÜNCE EVRENİ

Öğr. Gör. Dr. Erol GÖKŞEN

Hacettepe Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-7051-5825

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın düzyazıya yazın hayatında yer vermediği bilinen bir gerçektir. Bir söyleşisinde düzyazıdaki sözcüklerin anlam kapsamlarının şiirde kullanılan sözcüklere oranla daha dar ve sınırlı olduğuna inandığını belirtir. Bu yüzden olsa gerek hiçbir zaman düzyazıya tam olarak eğilmez. Dağlarca, hayatının sadece bir döneminde düzyazı denemelerine girer. Şairin İlhan Selçuk, Oktay Akbal, Salah Birsal, Naim Tiralı gibi yazın ve basın hayatımızın önemli isimlerini kadrosunda bulduran Vatan gazetesinde 1961-1962 yıllarında bir köşesi olur. Haftada bir "Daha" adlı köşesinde yazılarını yayımlayan Dağlarca'nın ilk yazısı 13 Şubat 1961'de, son yazısı 26 Mart 1962 tarihindedir. Esasında bu köşedeki yazılara bir çeşit aforizma demek daha yerinde olur. Bunlar, bir bazen iki kısa cümleden oluşan aforizmalar gibi özlü sözlerdir.

Dağlarca bir söyleşisinde düzyazının "ağır" bir söylem biçimi olduğunu belirtir. Öyle ki, ona göre düzyazıda sözcükler o kadar "fazla" dır ki sözcüklerin "fazla"sı atıldığında geriye bu "aforizmalar" kalmaktadır; bir başka deyişle, ortaya çıkan metin bir gazeteci dilinden çok bir şairin diliyle kurgulanmış hissini uyandırmaktadır. Denilebilir ki Dağlarca, herkesin kullandığı sözcüklerden kendine yeni bir dünya kuran, kimi zaman da yeni sözcükler yaratan biridir. Böylece ortaya dünyayı, olayları, olguları sözcüklerin çağrıştırmacı gücüyle çözümleyen bir "yorum ustası"nın bilgece ifadeleri çıkar. Dahası Dağlarca, "bir şair" in "birçok insan" dan ibaret olduğuna inanır. Dağlarca'nın şiirine aşina olan okurun zihninde "kesin" yargılarla açıklanabilecek bir "şair Dağlarca" imgesinin oluşmaması da gerçekte "birçok insan" ı içinde taşımasındandır. Bu durumu "aforizmalar" da da görmek mümkündür.

Dağlarca'nın "aforizmalar"ına içerik olarak bakıldığında ise bunların sosyal hayatın sınırlarında kurulu olduğunu görürüz. Metinlerde, hem ülkesinin, hem dünyanın sorunlarını dert edinen bir şair profili ortaya çıkar. Toplumsal hayatta eğitimin önemi, aydınlı toplum arasındaki ilişkilerde gözlemlenen süreksizlik, evrenin yapısı, sömüren-sömürülen ilişkisi, uygarlığın içeriği gibi ortak bir duyarlılık yaratan konular ilgi odağında yer alır. Dağlarca'nın bir günlük gazetede "köşe yazısı" olarak yazdığı bu "aforizmalar"ın basın tarihinden çok "yazın tarihi"nin alanına girmektedir. Konular ne derece dönemin toplumsal ve siyasal gündeminden çıkarılmış olursa olsun, "aforizmalar"ın lirik tonu olgu ve olaylardan çok "söylem"i, Dağlarca'nın "ses bayrağım" dediği Türkçenin ifade olanaklarını, "betonlar, demirler altındaki Türkçe"nin ses gücünü öne çıkarmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada Dağlarca'nın düzyazı biçiminde dile getirdiği şiirsel söylem üzerinde durulacağı gibi ele aldığı izleklerle hem ulusalı hem de evrenseli yakalamaya çalışan düşünce evreni sorgulanacak, onun şiirinin bileşenlerine dair bir tartışma yürütülecektir.

Anahtar Kelimeler: Fazıl Hüsnü Dağlarca, Aforizma, Köşe Yazısı

BOSNA-HERSEK TUZLA KANTONU ARŞİVİNDE OSMANLI DÖNEMİNDEN KALMA TÜRKÇE KİTAPLAR ÜZERİNE

Doç.Dr. Mehmet Nuri ÇINARCI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-7493-3872

Fatih Sultan Mehmet'in 1463 tarihinde Bosna-Hersek topraklarını ele geçirmesinden sonra bu bölgeler uzun bir müddet Osmanlı himayesinde kalmıştır. İlk sancak beyliği olan Bosna-Hersek, sonraki süreçte Osmanlı devletinin bir eyaleti olmuş ve başta Saraybosna olmak üzere birçok Bosna şehri önemli birer kültür merkezi haline gelmiştir. Bu durumun vuku bulmasında Boşnak halkının Müslümanlığı kabul etmesi ve Osmanlı devletinin bu bölgeye sosyal ve ekonomik anlamda yaptığı yatırımların katkısı büyüktür. Osmanlı'nın zengin kültür hazinesinden nasiplenen diğer bir şehir ise Tuzla ve Türkçe kaynakların bulunduğu Tuzla Arşivi'dir. 1954 yılında Bosna Hersek Halk Cumhuriyeti yürütme konseyi tarafından kurulan Tuzla arşivi, Osmanlı döneminden kalma birçok tarihi belgeye ev sahipliği yapmaktadır. Arşivde Osmanlı dönemine ait ferman, berat, tapu, şeriye sicillerinin yanı sıra Osmanlı Türkçesi ile yazılmış dini ve edebi kitaplar da mevcuttur. Bununla birlikte yine Osmanlı müellifleri tarafından yazılmasına rağmen dili Arapça olan eserler de vardır. Çok fazla olmamakla birlikte arşivde bulunan Osmanlı Türkçesi ile yazılan eserler el yazması ve matbu eserler olmak üzere iki gruptadır. Bu kitaplar içerisinde Türkçe-Boşnakça sözlük, İslam tarihi, Türkçe gramer, matematik kitabı, çocuk terbiyesine dair pedagojik içerikli kitap olmak üzere birçok farklı konuda yazılmış yapıtlar mevcuttur. Değişik yüzyıllarda kaleme alınmış Türkçe kitapların önemli bir kısmı son 1800'lü yıllara aittir. Bu bildirimizde öncelikle Tuzla arşivi hakkında kısa bir bilgi verilecek bunun akabinde arşivde bulunan Türkçe eserlerin şekli ve muhteva özellikleri ile ilgili izahatta bulunulacaktır.

KIŞAŞÜ'L-ENBİYÂ'DA ANATOMİK DEYİM-FİİLLER

Arş. Gör. Aybüke Betül DOĞAN

Düzce Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-5946-5417

Harezmi Türkçesinin en hacimli metinlerinden olan ve Peygamberler tarihini konu alan Kısaşü'l-Enbiyâ, çeşitli dil bilimsel çalışmalar yapmaya elverişlidir. Bu çalışmanın konusu ise eserden tespit edilen beden yapısını konu alan anatomiye dayalı söz varlığından oluşan deyimleşmiş fiilleri ortaya koymaktır. Bu amaçla Kısaşü'l-Enbiyâ metni baştan sona taranmış; TDK sözlüğünde geçen karşılığıyla insan, hayvan, bitkilerin yapısını ve organların birbirleriyle olan ilişkilerini de inceleyen bir bilim dalı olan anatomi ile ilgili tüm söz varlığı tespit edilmiştir. Buna göre aşağıdaki sözcükler bulunmuş, parantez içlerinde sayfa numarası ve sayfanın solu (a), sayfanın sağı (b) şeklinde numaralandırma yapılmıştır: alın (21a), arka (32b), ađak [1] (4b), adım (6b), ađ(ı)z (10a), âvâz (47b), av/wuç (48a), aya (60b), ayak (60b), aza (65b), bağdaş (68a), bağ(ı)r (68b), bağ(ı)ş (68b), bâlâ (72a), barmak (79b), baş [1] (80a), beden (85a), bel (85b), bıkın (99a), bilek (103b), bođ (121a), bođ(u)z (121b), boy (133b), boyluğ (134a), boy(u)n (134a), bur(u)n (144a), but (146a), cenân (152b), çıçala (152b), dehen (167b), didâr (170a), dudak (173b), eg(i)n (179a), el(i)g (185a), emçek (188a), emük (189b), eñ (190a), endam (190a), eñek (190b), ense (191a), erkek (209a), ernek (209a), et (212a), eyegü (218b), ferc (222a), ĥads (232a), irin (271b), ĥadem (284a), ĥafa (285a), ĥâmet (290b), kanat (294b), ĥarak (297b), karı [1] (298b), ĥarış (301a), ĥaş (302a-b), kelbüt (322b), kıl (332a), kindik (359b), kirpük (363a), kol [1] (367b), koltuk (370a), koy(u)n (377a), kög(ü)sz (377b), kökrek (379a), köñ(ü)l (381a), köz [1] (394a), közlüg (395b), közsü/iz (395b), ĥulak (398b), ĥursaĥ (401a), la'l (413b), likâ (414b), mañım (418b), meñ (434a), meñ(i)z (434a), mey(i)n (439b), mini (441b), nuĥfe (470b), oñurĥa (496a), oñurtĥa (496a), ömgen (503a), raĥim (519b), saĥ (529a), şada (529b), saĥal (531b), süñek (577a), süñük (577b), taban (586a), tamur (594a), ten (621b), teri (627a), tepe (625a), tırnaĥ (631b), til (632b), yanak (704a), yaş[2] (714b), yığı (733a), yilik (739b), yin (739b), yinçü (739b). Çalışmada, deyim-fiil grubu oluşturan her bir söz grubu ve anlamsal karşılıklarına yer verilmesi planlanmıştır. Anatomik söz varlığını içeren deyim-fiillerin Türkiye Türkçesinde de mi aynı anlamla yaşadığı ya da değişerek mi varlığını sürdürdüğü gibi konular irdelenmiştir. Ayrıca yine bu anatomik sözcüklerin oluşturduğu deyimleşmiş yapıların Türkçe, Arapça veya Farsça'dan en çok hangi dil ile sağlandığı incelenmiştir. Bu şekilde Orta Türkçenin hacimce en zengin eserlerinden olan Kısaşü'l-Enbiyâ özelinde, anatomiye dayalı söz varlığıyla oluşan deyim-fiiller ile hem söz varlığı çalışmalarına katkı sağlanması hem de Türkçe'nin ifade gücünün zenginliğinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Neticede bu söz varlığı çalışmasında tespit edilen her sözcüğün deyim-fiil kurmadığı; bunlar arasında köz, ađ(ı)z, kol, til, ĥulak, ayak, baş, arka, saĥ, tırnaĥ, el(i)g gibi sözcüklerle deyim-fiillerin sağlandığı sonucuna varılmıştır. Anatomiye dayalı bu söz varlığı büyük bir oranda Türkçe ile kurulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kısaşü'l-Enbiya, deyim-fiiller, anatomi, söz varlığı

KIŞAŞÜ'L-ENBİYÂ'DA YÜKSEK SESLE İLİNTİLİ FİİLLER

Arş. Gör. Aybüke Betül DOĞAN

Düzce Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-5946-5417

Bildirinin hazırlanmasında, Harezmi Türkçesinin temel kitaplarından biri olan *Kışaşü'l-Enbiyâ'*nin taranması sırasında birbirinden farklı madde başlarında yüksek sesi karşılayan fiillerin varlığı etkili olmuştur. Çalışma, yüksek sesle ilintili olan fiilleri anlamsal açıdan incelemeyi konu alır. Metnin bağlamından hareketle “yüksek ses” ifade eden fiiller çeşitlilik göstermiştir. *Kökre-*, *ür-*, *havla-*, *çakır-*, *çarla-*, *çırta-*, *hırta-*, *tağ-*, *yığıla-*, *bağır-*, *kığır-*, *mağla-*, *ula-*, *urla-*, *horla-*, *ıncıkla-*, *ıncıklan-*, *ıñra-*, *münadi kıl-* fiillerinin her biri, kendi içerisinde yüksek sesle bir eylemin yapılışı, oluşu ya da kılınışına değinmektedir. İlgili fiillerin anlamsal düzlemde birbirinden ayrılan noktalarının, metinden alınan örnekler aracılığıyla sunulması; böylece Türkçenin dili kullanma becerisi ve ifade zenginliği ortaya konması hedeflenmektedir. Madde başında belirtilen fiillerden birkaçının anlamı şu şekildedir: bağır-, yüksek ses çıkarmak, yüksek sesle ağlamak, inlemek, gürültüyle şimşek çakmak gibi... Madde başında gösterilen fiillerin, köken bilgisine dair açıklamaya yer verilecek, bu amaçla temel etimoloji kitaplarından yararlanılacaktır. Yüksek ses unsurunu taşıyan fiillerin ne kadarının Türkçe ifade edildiği oransal olarak gösterilecektir. Çalışmada, Aysu Ata'nın hazırlamış olduğu *Kışaşü'l-Enbiyâ* I. ve II. Cilt yayınları esas alınmıştır. Örneklem alanı, Harezmi sahasına ait *Kışaşü'l-Enbiyâ'*nin Londra nüshasıdır. Neticede bu söz varlığı çalışmasında anlam bilimsel yaklaşımla yüksek sesi işaretleyen fiillerin dildeki kullanım alanları tespit edilmeye çalışılmıştır. Örneklerin büyük çoğunluğunun ses yansımaları sözcüklerden türeyen fiil formları olduğu gözlenmiştir. Sınırlı örnekte Arapça + Türkçe unsurlarından oluşan birleşik fiil yapısı bulunmuştur. Bunun dışında farklı işlev ve kullanımla birlikte yüksek ses içermek bağlamındaki fiillerin Türkçe kökenli olduğunu ve Türk dilinin gücünü göstermek adına bir örnek teşkil ettiğini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Kışaşü'l-Enbiyâ, anlam bilim, söz varlığı, yüksek ses, fiil

THE CONCEPT OF WOMAN IN THE STORY CALLED AT HIRUHARAMAN

Doç. Dr. Ayla OĞUZ

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-7112-6549

In social life, people are sexually defined as biologically male or female. For this reason, people are classified by their sexual identity from the moment they are born. Biological identification in this way also leads to the identification of the class to which they belong. In this process, the constancy of sexual identity becomes concrete in the perception world of the individual. In this sense, while the concept of sexuality is divided into two as female and male, it is inevitable that a classification according to the biological structure of the individual is a prerequisite. The sexual identity, which the individual begins to realize and accept in childhood, becomes integrated with identity roles later on. Therefore, it is a clear fact that the origins of the concepts of femininity and masculinity, which we hear very often in our daily life cycle, are based on early childhood.

The femininity and masculinity roles of individuals classified as men and women in the society are predetermined by the society they live in. The individual learns the roles assigned to him and places his attitudes and behaviors within the framework of his sexual identity within the framework of these patterns. Therefore, the perception of gender causes women to determine the features that distinguish them from men and to acquire attitudes and styles suitable for their sexual identity. Otherwise, the individual will have problems in being accepted in the society. However, gender classifications are not limited to this. The concept of gender, which emphasizes the roles of femininity and masculinity in the society, is a prominent approach in the classification of the individual in terms of gender.

In the study, Penelope Fitzgerald's short story called "At Hiruharama" has been examined in the context of concepts of sexuality and gender roles for women. One of the most beloved authors of contemporary British fiction, Fitzgerald won the Booker Prize in 1979 for her novel *Offshore*. In addition to the novels he wrote, he contributed to art and literature by writing reviews, essays and biographies. Hiruharama is the name of a rural settlement in New Zealand, a British colony between 1841 and 1907. In the story examined in the study, Fitzgerald's sensitivity to the existence of women is a prominent attitude, and it is remarkable that she conveys through a male character with a subtle sensitivity that there is a need for the increasing of women. The story is about the wife of the Englishman Mr. Tanner, who settled in New Zealand as a worker, giving birth to twin girls.

As a result, in Fitzgerald's short story, which is examined with references to biological identity, sexuality and gender roles in the context of woman in the study, the reflections of the position of women in the family in an exploited country and the perception of woman in men, as well as the meanings that society ascribes to the role of women are explained from a feminist perspective in connection with colonialism. In this context, it is thought that the study makes an interdisciplinary contribution to literature.

Keywords: sexuality, gender, woman, biological identity, colonialism, Penelope Fitzgerald

BURDUR'DAN GELENEKSEL BİR UYGULAMA: YÜNÜM BÖĞET

Doç. Dr. Kadriye TÜRKAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, ORCID: 0000-0002- 0383-1964

Kültür, bir toplumun tarih sahnesinde var olmaya başladığı andan itibaren yarattığı ve kuşaklar arasında aktardığı maddi, manevi özelliklerin bütünü olarak insanlığın yüzyıllardır süren varoluş serüvenine tanıklık etmiş bir olgudur. Kültürü oluşturan unsurlar arasında sürekli bir etkileşim mevcut olup bir unsurda meydana gelen bir değişim diğer bütün unsurları etkilemektedir. Bu durum, kültürün her coğrafyada farklılaşarak çeşitlenmesine ile sonuçlanır ve halk kültürünü yaratır. Halk kültürü ise halkın duygu, düşünce ve beğenisini yansıtan, kuşaktan kuşağa aktararak günümüze gelen gelenek çerçevesinde şekillenmiş değer, davranış ve yaşayışı ifade etmektedir. Halk kültürü ürünleri, bir milletin milli kimliğini belirler, oluştukları toplumun ortak kabulleri doğrultusunda kendini yaşatan bir gelenek yaratır. Halk kültürü, özü bakımından hem dinamik hem yerel bir yapıdadır ve bir bölgedeki kültürel malzemenin tamamını içine alır.

Bu bağlamda Anadolu, dünyanın en eski yerleşim alanlarından biri olarak köklü bir geçmişe sahiptir. Anadolu'nun ilk yerleşim alanlarından ve Teke Yöresinin önemli merkezlerinden biri olan Burdur, Akdeniz Bölgesinin batısında, Göller Yöresinde ve Teke Yarımadasının kuzey kesiminde yer almaktadır. Geçiş yolları üzerinde olmasıyla tarih boyunca dikkate değer bir şehir olan Burdur, kendine has kültürüyle geleneksel yapının önemli ölçüde korunduğu birçok gelenek ve göreneğin yaşatıldığı bir yerleşimdir. Tıpkı Türkiye genelinde olduğu gibi Burdur özelinde de ulusal belirli günler dışında bir bölgeye, yöreye, bir ile, bir ilçeye ya da köye özgü; oranın yerel bir özelliği, bir ürünü veya geleneğine bağlı olarak kutlanan kutsanan, canlandırılan günler, haftalar vardır. Bu türden günler kutlanırken şenlikler yapılmakta, yerel oyunlar oynanmakta ve bu vesileyle gelenekler canlandırılmaktadır. Bunların bir bölümü yünüm böğet gibi yerel takvimin gereği olarak artık oturmuş, süreklilik kazanmış, her yıl kutlanan ve kutsanan bir nitelik taşımaktadır.

Geçimini hayvancılıktan sağlayan Türk insanının en belli başlı serveti, atı, koyunu ve diğer hayvanlarıdır. Bu durum topluluk içerisinde gelenekleşen hayvanlarla ilgili şenlik ve günlerle kendini gösterir. Çalışmada Burdur, Tefenni ilçesi Hasanpaşa köyünde yayla dönüşü yapılan ve koyunların şenlik havası içinde yıkanmasını öngören yünüm böğet alan araştırması yöntemiyle kaynak kişilerden alınan bilgiler çerçevesinde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Burdur, Hasanpaşa, Yünüm böğet, Çoban bayramı, şenlik.

BURDUR'DA DOĞUM-DÜĞÜN-ÖLÜM BAĞLAMINDA YEMEK KÜLTÜRÜ

Doç. Dr. Kadriye TÜRKAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, ORCID: 0000-0002- 0383-1964

Yemek, insan metabolizmasının besin ve enerji ihtiyacının karşılanması dâhilinde biyolojik bir ihtiyaçtır. Ancak bu biyolojik ihtiyacın temini, insan tüketimi için hazır duruma getirilmesi ve tüketime dönük davranışları içeren süreç, beslenmeyi biyolojik bir eylem olmanın yanında bireysel ve toplumsal bağlamda sosyo-kültürel anlamı olan bir kültür ögesine dönüştürmektedir.

Yaşanılan coğrafyanın fiziki ve kültürel özellikleri yemek kültürünü önemli ölçüde etkilemektedir. Nitekim bütün insanlar acıktılar. Bu yüzden yemek yemelidirler, yoksa ölürlər. Fakat bir insanın ne yediği, coğrafya kadar kültüre de bağlıdır. Tercih olanağı olduğu zaman neyi seçtiği, onu ne biçimde sağladığı, nasıl pişirdiği, nasıl, ne zaman ve nerede yediği, kendi toplumsal grubunun alışkanlıklarına göre değişir.

Yemek kültürü, bir toplumun beslenme ile ilgili hayat tarzını yansıtır. Zaman içerisinde dünyada meydana gelen savaş, göç, düğün, sınır komşuluğu ve ticaret yollarının açılması, geliştirilmesi ile toplumların kültürleri etkileşime girmiş dünya üzerinde her millet yiyeceklerin üretimi, tüketimi, hazırlanması dikkate alındığında kendi mutfak kültürlerini ortaya çıkarmıştır. Bu farklılaşmada gelenekler, inançlar ve tabularla çevrili insanların din ve inanışlarının koyduğu sınırlar kadar yaşadıkları coğrafyanın bitki ve hayvan çeşitliliği de önemli rol oynamaktadır.

Toplu yemek; toplumsal, dinsel, siyasal dayanışma pratiklerini işaretlemek için kullanılan göstergeler arasındadır. Topluluk içerisinde dayanışmayı pekiştirmenin yanı sıra topluluk içinde erkin temsili olarak da toplu yemek uygulamalarına müracaat edildiği gözlenir.

Toplumlarda yemek kültürü, köyden köye komşuluk bağlarının gelişmesi ile birlikte ve bunun sonucu olarak yenilen toplu yemekler sayesinde yayılmaktadır. Köylerde birlikte yenen bu yemekler; örf, adet, gelenek, töre ve teşrifatı da beraberinde getirir. Bu çerçevede yemekten sorumlu kişiler, yemeğin pişirilmesi, yemek çeşitleri, yemek yemeye gelenlerin özellikleri, sofraya düzeni, servis şekli, yemeğin yenildiği yer de önem taşımaktadır.

Çalışmada Burdur'da alan araştırması sonucu elde edilen veriler çerçevesinde geçiş dönemi olarak isimlendirilen doğum-düğün-ölüm bağlamında topluluk dayanışmasını sembolü olarak yemek kültürü; yemekten sorumlu kişi ya da kişiler, yemeğin pişirilmesi, yemek çeşitleri, yemek yiyenlerin özellikleri, sofraya düzeni vb. üzerinde durularak kaynak kişilerin verdiği bilgiler çerçevesinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Burdur, yemek kültürü, toplu yemek, doğum, düğün, ölüm.

OSMANLI DÖNEMİ “ÂMİN ALAYI”NDA (BED’-İ BESMELE TÖRENİ) OKUNAN İLAHİLER

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DEMİRCİ

İstanbul Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-4218-5181

Osmanlı döneminde devlet işlerine ait törenlerin yanı sıra dinî ve toplumsal törenler de önemli bir yere sahipti. Bir yandan Cülûs-u Hümâyûn, Kılıç Kuşanma Töreni, Sefer-i Hümâyûn ve benzeri resmî törenler yapılırken, diğer yandan dinî hususiyet taşıyan Bayram Töreni, Surre-i Hümâyûn, Mevlîd ve Cuma Namazı merasimleri tertip edilirdi. Evlenme Töreni, Doğum Törenleri ve Âmin Alayı (Bed’-i Besmele Töreni) ise toplumsal törenler arasında yer almaktaydı. Osmanlı’da okula yeni başlayan çocuklar için düzenlenen “Âmin Alayı”, diğer bir deyişle “Bed’-i Besmele Törenleri” toplumsal törenler arasında yer almakla birlikte dinî mahiyetten de uzak değildi. Sibyan Mekteplerinde ders müfredatı çerçevesinde elifba cüzü okutulur, Arapça harfler öğretilir, Kur’an-ı Kerim ile birlikte tecvid kaideleri talim ettirilir, namazda okunan sûre ve dualar ezberletilirdi. Bu mekteplerde ilahilerin öğretimi amacıyla dinî musiki eğitimi de verilmekteydi. Dinî musiki, “Okula Başlama Şenlikleri” olarak da isimlendirilen Âmin Alayı (Bed’-i Besmele Töreni) törenlerinde çok önemli bir yer tutmaktaydı. Bu sunumumuzda ulaşabildiğimiz sınırlı kaynaklar çerçevesinde Âmin Alayı’nda okunan ilahileri ve notalarını tespit etmeye çalıştık. Yine bu törenlerde okunan ilahiler dışında icra edilen diğer dinî musiki formlarından da bahsettik.

Anahtar Kelime: Amin Alayı, Bed’-i Besmele, İlahi, Dinî Musiki, Besmele

AKŞEMSEDDİN DİVANINDAN ÖRNEKLER -XVIII-

Doç. Dr. Muhammed Ali YILDIZ

Bartın Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5736-955X

3. Uluslararası Hacı Bayram Veli Sempozyumunda, ilkinin sunarak başlattığımız *Akşemseddin Divanından Örnekler* serisinin ikinci ve üçüncüsünü Çorum'da 'Uluslararası Akşemseddin Sempozyumunda' sunmuştu. Dördüncüsünü, Antalya'da 5. Uluslararası İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Sempozyumunda, Beşincisini, Gaziantep'te düzenlenen 'Uluslararası Sanat ve Estetik' Sempozyumunda, Altıncısını, Paris'te düzenlenen 'Uluslararası Erasmus Plus' Sempozyumunda, Yedincisini ise Antalya'da 2019 yılında 'Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi' bünyesinde sunduk. Sekizinci, dokuzuncu ve onuncusunu 12. Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresinde sunduk. On bir ve on ikincisini Uluslararası Yönetim ve Sosyal Bilimler Kongresinde sunduk. On üçüncüsünü ise Tiflis'te 2020 Ekim ayında düzenlenen Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumunda sunduk. On dördüncüsünü ise 5-7 Kasım 2020 tarihlerinde Antalya'da düzenlenecek olan 13. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Sempozyumunda sunduk. Onbeşincisini 27-29 Ağustos 2021 tarihlerinde zoom üzerinden Uluslararası 21. Yüzyılda Fen, Sosyal ve Sağlık Bilimleri Kongresinde sunduk. Onaltı ve onyedincisini ise 15-16 Ekim 2021 tarihinde Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de düzenlenecek olan 3. Bakü Bilimsel araştırmalar Kongresinde sunacağız. Onsekizincisini Antalya'da 29-31 Ekim 2021 tarihleri arasında sizin düzenleyeceğiniz 14. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür araştırmaları Kongresinde sunmayı planlamaktayız. 50 yıl önce Ankara Milli Kütüphanesi Müdiresi Müjgan Jumbur tarafından bulunan mahlaslarından Akşemseddin'e ait olduğu kesin belli olan 38 adet şiirden daha önceki bildirimlerde sunmadığımız iki adet yeni şiirin latinizesi, dil içi Türkçe tercümesi ve kısa bir değerlendirmesinin bu bildiriye yapılması planlanmaktadır. Çalışmanın en sonundaki ekler kısmına da ilgili şiirlerin orijinal el yazma görüntü nüshaları da konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akşemseddin, Divan, Şiir, Latinize, Sempozyum.

ZÜHT DÖNEMİNDE YAŞAMIŞ İKİ SUFİ VE ÖNCÜLÜK ETTİKLERİ EKOLLERİ

Doç. Dr. Muhammed Ali YILDIZ

Bartın Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5736-955X

Tasavvuf tarihi üç dönemden oluşmaktadır. Bu dönemler züht dönemi, tasavvuf dönemi ve tarikatler dönemi olarak isimlendirilmektedir. Bu dönemlerden kronolojik olarak ilk sırada yer alan züht dönemi, asr-ı saadet, tabiin ve tebe-i tabiin devrini de kapsayan tasavvufun temellerinin atıldığı bir dönemdir. Tabiin dönemine kadar zühd hayatı daha çok bireysel yaşanırken tasavvuf öncesi zühd hareketi, bireysellikten ziyade bölgeler üzerinden oluşan zühd ekolleri şeklinde olmuştur. Bu dönemde birçok ekol zuhur etmiştir. Öne çıkan ekollerden biri de Hasan Basri ve takipçilerinin ön plana çıktığı Basra ekolüdür. Basra ekolü, Hasan Basri öncülüğündeki “korku ve hüzn” anlayışı çerçevesinde şekillenmiş bir ekoldür. Yine bu dönem de Rabiätü’l-Adeviye öncülüğündeki “Allah aşkına” dayalı muhabbet anlayışı olarak kabul edilen başka bir ekol de zuhur etmiştir. Biz bu çalışmamızda, Hasan Basri ve Rabiätü’l Adeviyye’nin hayatlarına, zühd anlayışlarına ve tasavvuf görüşlerine yer vermek suretiyle bu iki ekol arasındaki benzerlik ve farklılıkları gün yüzüne çıkarma hedefini taşımaktayız.

Anahtar Kelimeler: Hasan Basri, Rabiätü’l Adeviyye, zühd, korku, ilahi aşk, sevgi.

MUSTAFA KUTLU VE TASAVVUF ANLAYIŞI

Doç. Dr. Muhammed Ali YILDIZ

Bartın Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5736-955X

Türk milletinin tasavvufu ile irtibatının köklü bir geçmiŐi vardır. Tarikatler ve dergâhlar yüzyıllar boyunca giyim kuŐamdan yeme içmeye, günlük dilden edebiyata, musikiden mimariye, çeşitli merasimlerden ibadetlere kadar birçok unsuru etkilemiŐ, ŐekillendirmiŐ sosyal müesseselerdir. Dolayısıyla tasavvufun, gerek fert gerek toplum boyutunda Türk milletini derinden etkilediği ve etkilemeye devam ettiği söylenebilir. Tasavvuf, ünlü hikayeci yazar Mustafa Kutlu'nun hikayelerinin zeminini oluŐurmaktadır. Biz bu çalışmamızda onun bu yönünü ortaya çıkarma amacını taşımaktayız. Mustafa Kutlu tasavvufu kendi modern mazmumuyla hikayelerine ustaca serpiŐtirmiŐ bir yazardır. Kur'an-ı Kerim'in, dünya hayatının oyun ve eğlence olduğunu bildirmesi Mustafa Kutlu'nun tasavvufi düşüncesinin özüdür. Hemen hemen bütün hikayelerinin temel ana fikri dünya hayatının geçici oluŐudur. Ancak tamamen yüz çevirmek değil dünya nimetlerinden faydalanmayı, ama ahlaki değerleri de kaybetmeden ve gelenekten kopmadan yaŐamak hikayelerinde temel meseledir. Bu çalışmanın amacı Mustafa Kutlu'nun hikayelerinde tasavvufi ifadeleri tespit ederek yazarın bir edebiyat veya sanattan ziyade hikmet ve ahlaki duruŐun nasıl olması gerektiğini sergilemeye çalıŐmaktır. Tasavvuf, Kutlu'nun hemen bütün hikâyelerinde yer alan, olay örgüsünü Őekillendiren, çoğunlukla ana kahramanın olmak üzere kahramanların hayatı ve kiŐiliĐini yönlendiren bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazarın eserlerinde diğer birçok unsur ve kavramın olduğu gibi tasavvufun da günlük hayattaki gerçekliğine ve işlevine uygun olarak yer aldığı görülmektedir. Onun eserlerinde tasavvuf, yaŐanılması mümkün olmayan, işlevini kaybetmiŐ, geçmiŐte kalmış, zihinlere hapsolarak zamandan ve mekândan elini eteğini çekmiŐ teorik bir sistem olarak değil hem pratiğiyle hem de düşünce boyutuyla modern dünyada da varlığını koruyan, insanların ve toplumun iç dünyasını imar eden bir olgudur. İrfan geleneğiyle iç içe olan bir çevreye mensup olması göz önüne alındığında eserlerinde bu gelenekten izler olması yadırganmamalıdır. Kutlu'nun tasavvufa ilgiği dervişliğe kadar varamamıŐ olsa bile tasavvuf ocaklarında bulunduğu, dergâhlar ve dervişlerle yakın ilişki içerisinde olduğu anlaŐılmaktadır. Kutlu, tasavvuftaki dünyaya eksik bakmak, dünya ile ilgili rabıta ve meŐguliyetleri kalbinden çıkarmak gibi ilkeleri hikâyelerinin derin kurgusuna yerleŐtirmektedir. Tasavvufun yazarın hemen her eserinde bir Şekilde yer aldığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Mustafa Kutlu, Yazar, Hikaye, Tasavvuf

KUR'AN-I KERİMDE KADER KAVRAMININ ANLAM ALANI KADER İNANCI

Doç. Dr. Furat AKDEMİR

Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Orcid: 0000-0002-1426-6489

Kader Arapça'da k-d-r kelimesinden türemiştir. Farklı formlarda farklı anlamlar içermektedir. Kader, Kur'an-ı Kerim'de bu bağlamda farklı formlarda değişik anlamlarda kullanılmıştır. Kur'an ayetlerinde kullanıldığı anlam alanı Allah'a ait bir sıfat olarak, (kadir) güç yetmek, kudret, kadir olmak, muktedir olmak, anlamlarının yanı sıra Allah'ı ululamak, değerlendirmek, tanımak, bilmek, takdir etmek, ölçü koymak, hesaplamak, miktar, planlamak, daraltmak, rızkı kısmak, hazırlamak, hüküm etmek, ölçmek, şekil vermek, düzenlemek, biçimlendirmek, rızkı bölmek, yakalamak, elde etmek, tedbir almak, tedbir etmek, tedbir almak, vermek, zamanlamak anlamlarında kullanılmıştır. Kader kavramı, Kur'an'da insan için ezelde belirlenmiş alın yazısı, yazgı veya mukadderat olarak tanımlanmamıştır. Kader kavramı Arapça sözlüklerde de insanın ezelde takdir edilen ve belirlenen yazgı ve alinyazısı anlamında konu edilmemiştir. Bu kavram İslam tarihinde gelişen siyasi olaylar sürecinde anlam kaymasına uğramış, yazgı ve alinyazısı anlamında kullanılmıştır. Kader bir inanç ve düşünce olarak insanlığın geçmişten günümüze tartıştığı ve ele aldığı bir konudur. Bu konu İslam'a ait bir sorun ve mesele değildir. Dinlerin, felsefecilerin ve farklı bilim insanlarının tartıştığı ve fikri yürüttüğü ve ele aldığı bir alandır. Kader inancı, alinyazısı ve yazgı anlamında Câhiliye çağı müşriklerinde bir inanç ve düşünce olarak yer almıştır. Kur'an, cahiliye dönemi müşriklerinin kazâ ve kaderi, alinyazısı ve mukadderat anlamında kabul edip, kaderi delil olarak öne sürerek, Allah'ın emir ve nehyini inkâr ettiğine dikkat çekmiştir. Câhiliye Araplarında var olan Kader/fatalitist inancı onlara göre sorumluluğu da esas itibariyle kendilerinden kaldırmıştır. İslam düşünce tarihinde Kuran-ı Kerim'in bazı ayetleri, ezelde insan için alın yazısı bağlamında kaderci bir şekilde yorumlanmıştır. Bunun yanı sıra bazı ayetler bağlamında insanın iradesine ve özgürlüğüne imkan tanıyanlar olduğu gibi her iki yaklaşımı da ileri sürenler olmuştur. Kader kavramı bir inanç ve düşünce biçimi olarak alinyazısı anlamında konu edildiğinde onunla ilgili pek çok kavram onunla ilgili olarak ele alınmak zorunda kalmıştır. Kader inancını alinyazısı ve yazgı anlamında ele aldığımızda bununla doğrudan ilgili olan bazı kavramların da ele alınması ve yorumlanması gerekmektedir. Bunların en önemlileri; kazâ, dua, irade, meşiet, hayır ve şer, cebr ve ihtiyârdır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Kader, İslam, Kaza, Etimoloji

